ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-иқтисодий газетаси

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1999 йил 7 СЕНТЯБРЬ, сешанба, № 66 (6.022). Сотувда эркин нархда

БУГУНГИ СОНДА:

1–2-саҳифалар:

ДЕҲҚОН ТАФАККУРИ УЙҒОНМОҚДА
ПОПЛИК ДОРИШУНОСЛАР ИБРАТИ

3-саҳифа:

ТАДБИРКОР ТРАНСПОРТЧИ
ЯЙЛОВЛАР НЕГА КАМАЙИБ КЕТДИ?

4-саҳифа:

«ҚИСМАТ»ДАН «ТОЙЧОҚ»ГАЧА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

Республика Маънавият ва маърифат Кенгашини қўллаб-қувватлаш тўғрисида

Мамлакат ҳаётининг барча соҳаларини эркинлаштириш жараёнида аҳолининг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириб боришда юксак маънавият ва маърифатли, миллий ва умуминсоний қадриятларни чуқур эгаллаган, демократик тамойиллар ҳамда фуқаролик жамияти асосларини ҳар томонлама ўзлаштирган, шахсий ва умуммиллий манфаатларни ўзаро уйғун кўра оладиган эркин шахс ва онгли авлод тарбиясининг ўта муҳимлигини ҳисобга олиб ҳамда маънавий-маърифий ислоҳотлар давлат сиёсатининг асосий, устивор йўналиши эканлигини таъкидлаган ҳолда:

1. ''Маърифатчилар'', ''Файласуфлар'', ''Тарихчилар'' жамиятлари, ''Соғлом авлод учун'', ''Маҳалла'', ''Камолот'', ''Нуроний'', ''Наврўз'', ''Олтин мерос'', Оммавий ахборот воситаларини қўллаб-қувватлаш ва демократлаштириш жамғармалари, Республика ''Маънавият ва маърифат'' маркази, Ёзувчилар, Бастакорлар, ''Тасвирий ойина'' уюшмалари, Бадиий академия, Хотин-қизлар қўмитаси, Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус, Халқ таълими, Маданият ишлари вазирликлари каби мақсад ва вазифалари маърифий-маънавий тарбия, тарғибот билан боғлиқ қатор давлат ва нодавлат ташкилотларининг Республика Маънавият ва маърифат Кенгашини таъсис этганликлари қўллаб-қувватлансин.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, шаҳар ва туманларда Маънавият ва маърифат кенгашлари ташкил этилгани инобатга олинсин.

2. Республика Маънавият ва маърифат Кенгашининг таъсис конференциясида Кенгашнинг фаолият дастури, Низоми ва ташкилий тизими тасдиқлангани маълумот учун қабул қилинсин.

3. Республика Маънавият ва маърифат Кенгаши ''Жаҳолатга қарши маърифат'' ғоясига таянган ҳолда Кенгашга аъзо ташкилотларнинг маърифий тарғибот йўналишидаги имкон ва салоҳиятларини бирлаштириш, фаолиятларини мувофиқлаштириш ва замонавий талаблар асосида ташкил этишда қуйидагиларни ўзининг бирламчи мақсад ва вазифалари этиб белгилагани маъқуллансин:

— мамлакат аҳли, айниқса, ўсиб келаётган ёш авлод қалби ва тафаккурида миллий ғоя, миллий мафкура ва умумбашарий қадриятларга, демократик тамойилларга асосланган дунёқарашни шакллантириш;

— жамоатчилигимиз онгига истиқлол ғояларига чексиз садоқат, она диёрга меҳр-муҳаббат, озод ва обод Ватан барпо этишдек улуғ ва олийжаноб мақсадга эътиқод, жасурлик ва фидойилик руҳини янада чуқур сингдириш;

— миллий қадриятларимиз ва улуғ мутафаккирларимиз меросидан бутун халқимиз, жумладан, ёшларимизнинг ҳам баҳраманд бўлишига, ислом динининг инсонпарварлик фалсафаси, ғоялари ёш авлод қалбидан жой олишига кўмаклашиш;

— ҳар бир фуқарода ўз ҳақ-ҳуқуқи, имконияти ва иродасига таяниш, ўз тақдирининг бунёдкори бўлиш, мамлакатда кечаётган янгиланишлар, ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ислоҳотларнинг маъно-моҳияти, мақсадини теран англаган тарзда унинг фаол иштирокчиси ва курашчисига айланиш тафаккурини камол топтириш;

— маърифий тарғибот ишларининг шаклан ва мазмунан уйғунлиги ва мунтазамлигини, халқчил ва ҳаққонийликка, жамоатчилик фикри ва кучига, барча соҳалардаги соғлом фикрловчи фуқаролар салоҳияти ва ҳаракатига асосланишини таъминлаш.

4. Республика Маънавият ва маърифат Кенгашига Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири ўринбосари, Кенгашнинг жойлардаги бўлимларига Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раиси, вилоят, шаҳар, туман ҳокимлари раҳбарликка сайланганликлари инобатга олинсин.

5. Республика ''Маънавият ва маърифат'' маркази Республика Маънавият ва маърифат Кенгаши қарорларини жойларда амалга ошириш ва тарғибот-ташвиқот тадбирларини уюштирувчи ташкилий гуруҳга айлантирилгани, ''Олтин мерос'' жамғармаси, ''Маънавият'' нашриёти, ''Тафаккур'' ва ''Жаҳон адабиёти'' журналлари Республика Маънавият ва маърифат Кенгаши ҳузуридаги ташкилотлар сифатида тасдиқланганидан келиб чиққан ҳолда мазкур ташкилотларнинг низом ҳамда меъёрий ҳужжатларига тегишли ўзгартиришлар киритилиши тавсия этилсин.

6. Республика Маънавият ва маърифат Кенгашининг ҳамда унинг таркибидаги ''Маънавият ва маърифат'' марказининг жойлардаги бўлимлари тегишли ҳудуд ҳокимликлари биносида жойлаштирилиши белгилаб қўйилсин.

7. Вазирлар Маҳкамаси икки ҳафта муддатда мазкур Фармонни амалга ошириш юзасидан тегишли қарор тайёрласин.

8. Ушбу Фармонни амалга оширишни назорат қилиш Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т.Алимов ва А.Зиё зиммасига юклатилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1999 йил 3 сентябрь.

ҲЕЧ КИМГА БЕРМАЙМИЗ ЎЗБЕКИСТОННИ!

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг

ҚАРОРИ

БЮДЖЕТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ МАБЛАҒ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ТАРТИБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Давлат бюджети ҳисобига маблағ билан таъминланадиган тармоқларда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш механизмини такомиллаштириш, бюджет маблағларидан самарали ва аниқ фойдаланиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Ўзбекистон Республикаси молия вазирлигининг 2000 йил 1 январдан бошлаб бюджет ташкилотлари харажатларини маблағ билан таъминлашнинг янги тартибини жорий этиш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин. У қуйидагиларни назарда тутади:

Бюджет маблағларидан тежаб, самарали ва аниқ фойдаланиш ҳамда бюджет интизомини мустаҳкамлаш учун бюджет ташкилотлари раҳбарларининг мустақиллигини кенгайтириш ва масъулиятини ошириш

Бюджетдан маблағ олувчи ташкилотларни маблағ билан таъминлаш механизмини соддалаштириш ва бюджет маблағларидан фойдаланишда юқори натижаларга эришиш мақсадида мавжуд маблағларни оқилона тақсимлаш учун шарт-шароитлар яратиш

Бюджет ташкилотлари ходимлари меҳнатини рағбатлантириш, улар фаолияти самарадорлигини ошириш ва кадрларнинг ўрнашиб қолиши учун шарт-шароитлар яратиш.

2. Белгилансинки, янги тартибга мувофиқ бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш нормативлар бўйича (фаолият турига кўра) харажатларнинг қуйидаги гуруҳларини бир сатрда маблағ билан таъминлаш усулида амалга оширилади:

I. Иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловлар (болали оилаларга нафақалар ва кам таъминланган оилаларга моддий ёрдам, стипендиялар ва бошқалар)

II. Иш ҳақига қўшимчалар

III. Капитал қўйилмалар (давлат инвестиция дастурида назарда тутилган аниқ рўйхатларга мувофиқ)

IV. Бошқа харажатлар.

Бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш тартиби тасдиқлансин.

3. Юридик шахс мақомига эга бўлган бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш манбаларини:

фаолият тури бўйича товарлар (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотишдан

бюджет ташкилотлари томонидан вақтинча фойдаланилмаётган биноларни ва давлатнинг бошқа мол-мулкини бошқа ташкилотларга ижарага беришдан

юридик ва жисмоний шахслар томонидан бюджет ташкилотларига ҳомийлик (беғараз) ёрдами берилишидан қўшимча даромадлар олиш ҳисобига кенгайтириш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблансин.

4. Мазкур қарорнинг 3-бандида кўрсатиб ўтилган манбалардан қўшимча даромад олаётган бюджет ташкилотлари 2000 йил 1 январдан бошлаб 2 йил муддатга давлат бюджетига ундириладиган солиқлар ва йиғимларнинг барча турларидан озод қилинсин, бўшаб қолган маблағлар моддий-техника ва ижтимоий базани мустаҳкамлашга, шунингдек уларнинг ходимларини моддий рағбатлантиришга мақсадли йўналтирилсин.

5. Юридик шахс мақомига эга бўлган бюджет ташкилотларига бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасини шакллантириш ҳуқуқи берилсин, жамғарма:

режага мувофиқ бюджетдан маблағ билан таъминлаш ҳисобига тушган ва ҳисобот чорагининг охирги иш куни охирида бюджет ташкилотлари ҳисоб варақларида қолган тежаб қолинган (фойдаланилмаган) маблағлар (капитал қўйилмаларни маблағ билан таъминлаш учун назарда тутилган маблағлар бундан мустасно)

бюджет ташкилотлари фаолияти турига мувофиқ товарлар (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотишдан олинган даромадлар

вақтинча фойдаланилмаётган биноларни ва давлатнинг бошқа мол-мулкини бошқа ташкилотларга ижарага беришдан олинган маблағларнинг 50 фоизи, қолган 50 фоиз маблағ маҳаллий бюдежтлар даромадига ўтказилиши белгилаб қўйилсин

юридик ва жисмоний шахслар томонидан бюджет ташкилотларига берилаётган ҳомийлик ёрдами (беғараз ёрдам) ҳисобига шаклантирилади.

6. Белгилансинки, бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармаси маблағлари:

аввало мавжуд кредиторлик қарзларни тўлашга

бюджет ташкилотининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш тадбирларига

ижтимоий ривожлантириш ва ходимларни моддий рағбатлантириш тадбирларига сарфланади.

7. Ўзбекистон Республикаси молия вазирлиги тегишли вазирликлар ва идоралар билан биргаликда:

тижорат банкларида жорий ҳисоб варақлар очган ҳолда юридик шахс мақоми бериладиган бюджет ташкилотлари рўйхатини 1999 йил 1 октябргача белгиласин

(Давоми 2-бетда)

ЎЗЛИКНИ АНГЛАШ БАХТИ

Шу масала хусусида кўпинча ўйланаман. Дарҳақиқат, бир пайтлар эркимиз, ҳуқуқимиз ўз қўлимизда эмас эди. Ҳатто оддий масалани ҳал этиш учун Собиқ марказга боришга кунлаб, ҳафталаб қолиб кетишга мажбур эдик. Афсуски, кўпинча ишимиз битмай қайтар эдик. Режалаштирган ишимизни амалга оширишга гоҳо йиллаб сарсон бўлардик.

Саккиз йил муқаддам кўксимизга шамол тегди. Нималарга қодир эканимизни, салоҳиятимизни жаҳон кўрди, тан берди. Бу эса мустақиллик бизга берган чексиз имкониятлар туфайлидир. Буни ҳар бир ўзбекистонлик фуқаро кўриб, ҳис этаяпти. Шундай экан, истиқлол қадрига етишимиз, уни асрашимиз даркор. Буни ёш авлод қалбига сингдириш, авайлашни ўргатиш биз кексалар учун ҳам қарз, ҳам фарз.

Соҳиб УСМОНОВ,
Республика «Нуроний» жамғармаси Қашқадарё вилоят бўлими раиси

КЎНГИЛНИНГ ХУМОРИ ЁЗИЛДИ

Мустақиллик байрамини ҳамиша ўзгача тараддуд ва кайфият билан кутаман. Негаки, биз учун байрамларнинг энг улуғи шу. Совет тузуми раҳбарларининг айби билан ҳарбий бурчимни Афғонистонда ўташимга тўғри келган. Ротамизда 4 ўзбек ўғлони бирга эдик. Афсуски, бир дўстимиз урушда ҳалок бўлди.

Байрам баҳона қуролдош дўстлар ҳаммамиз тўпланамиз. Эслашамиз. Бундан буён янада маҳкамроқ ошна бўлишга бел боғлаймиз. Бу йил ҳам шундай бўлди. Мустақиллик майдонидаги байрам хурсандчилиги дардимизни, кўксимиздаги номаъқул уруш асоратини бироз бўлса-да ювиб кетди. Шукроналигимиз шундаки, энди ҳеч ким алдов-қистовларга ишониб, қурол кўтариб чопмайди. Дўстлар бир-биридан бир умрга ажрашмайди. Мустақиллик бизга ана шундай бахтиёр кунларни ҳадя этди.

Уруш кўрган одам, ўлим билан юзма-юз келган киши ҳаётдан, яшашдан, яхшиликдан безиб қолиши ҳам ҳеч гап эмас. Уларнинг кўнглини қўтир, қабиҳлик босиб кетади. Кейин уни ювиб, тозалаб олиш қийин. Истагим шу — ер-юзида ҳамиша байрам, хурсандчилик бўлсин. Яна такрор айтаман, юртимизнинг муқаддас истиқлоли менга ўхшаган барча Афғон уруши қатнашчиларининг кўнгил хуморларини ёзиб юборди. Шундай қувончли байрам ҳаммамизга муборак бўлсин.

Райимжон МАМАСОЛИЕВ,
Пайариқ тумани.

БИЗНИ ДУНЁ ТАНИЯПТИ

Куни кеча давлатимиз мустақиллигининг саккиз йиллиги байрами катта тантана билан нишонланди. Зангори экран орқали Мустақиллик майдонида бўлиб ўтган байрамни кўриб, тўлқинланиб кетдим. Ахир, ҳаяжонланмай бўладими? Бу кунни наинки биз, балки ҳаётдан кўз юмиб кетган қанчадан-қанча боболаримиз орзиқиб кутган эди. Ниҳоят, ушбу кунларни кўриш бизга насиб қилди.

Саккиз йил унча катта вақт эмас. Лекин шу давр мобайнида оламшумул ишлар амалга оширилди, десам муболаға бўлмайди. Қилган ишларимизни санаб ўтсак, бир неча том китоб ёзилиши аниқ. Хуллас, миллатимизни, юртимизни дунё таниди. Биз дунёни кўрдик.

Ортиқбой ЙЎЛДОШЕВ,
Боёвут туманидаги «Йўлдош ота» хусусий чорвачилик фермаси мудири.

Жумадан сешанбагача

КУННИНГ МУҲИМ ВОҚЕАЛАРИ

+ 2 сентябрь куни пойтахтнинг Акмал Икромов туманида қурилиш ва коммунал касб-ҳунар коллежининг тантанали очилиш маросими бўлди.

Тантанада Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этди ва нутқ сўзлади.

+ 3 сентябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Тошкент шаҳридаги Ислом университетининг тантанали очилиш маросимида қатнашди.

Давлатимиз раҳбари тантанада нутқ сўзлаб, Ислом университети очилиши нафақат мамлакатимиз ҳаётида, балки бутун ислом дунёсида катта воқеа эканлигини таъкидлади.

+ Мамлакатимизнинг 8 йиллиги муносабати билан республикамиз Президенти номига давлат раҳбарлари, хорижлик сиёсат арбобларидан табриклар келиши давом этмоқда. Жумладан, Туркия Республикаси Президенти Сулаймон Демирэл, Япония императори Акихито, Италия Республикаси Президенти Карло Адзельо Чампо, Корея Республикаси Президенти Ким Дэ Чжун, Канада Генерал губернатори Ромео Леблан, Нидерландия қироличаси Беатрикс, Греция Республикаси Президенти Констанинос Сефанопулос, Финландия Республикаси Президенти Мартти Ахтисаари, Баҳрайн давлати амири Ҳамад бин Исо ал Халифа, Иордания Ҳошимийлар подшолиги подшоҳи Абдуллоҳ Иккинчи, Тунис Республикаси Президенти Зайн-ал-Обиддин бин Али, Исландия Республикаси Президенти Оловур Рагнар Римссон, Вьетнам Социалистик Республикаси Президенти Чан Дик Лионг, Гамбия Республикаси Президенти Яхъё Жалимеҳ, Россия Федерацияси Саратов ва Кемерово вилоятлари губернаторлари Д.Ф. Аяцков ва А. Тулеев табрик йўлладилар.

+ Оҳангарон шаҳрида маиший хизмат мутахассислари тайёрлашга ихтисослашган касб-ҳунар коллежи очилди. Ғоят қисқа муддатда ўқув даргоҳи учун замонавий бино қуриб битказилди.

Коллеж талабалари бундай ғамхўрлик учун мамлакатимиз Президенти номига миннатдорлик мактуби йўлладилар.

УЙҒОНИШ

Собиқ иттифоқдан қолган боқимандалик касалидан халос этди. Миллий ўзлигимизга қайтишимизга, қадриятларимиз тикланишига имкон берди

ДАВР ВА ИНСОН

Бултур худди ҳозиргидек эрта куз, айни ҳосил ғарқ етилган, қайси бозорга кирманг пештахталар ноз-неъматга тўлган пайт эди. Излаган нарсасини одам ҳар қадамда топади. Ноз-неъмат мўл бўлса бозор ҳам арзонлашаверади. Етиштирганга раҳмат, топганига барака, деб харидор олиб кетаверади.

Тошпўлат ака ҳокимиятдаги йиғилишдан чиқиб бозорга кирди. Мева-сабзавот кўплигидан, сархиллигидан унинг ҳам завқи келди. Меҳнатдан қочмаган, ерни қадрлаган инсон ҳеч кам бўлмас экан, деди ўзига ўзи. Бозордан чиқиб маҳалласи томон юрди. Қайси кўчада қандай ободонлаштириш ишларини амалга ошириш лозимлигини ён дафтарчасига ёзиб бораверади. Кам таъминланган, боқувчисини йўқотганлар хонадонига кириб нимадан зориқишаётганини суриштирди. Сўраган нарсаларини яқин кунларда етказажагини айтди. Сўнг маҳалла идораси томон юрди. Ҳар кунгидек у ерда уч-тўрт киши уни кутиб туришган экан.

— Мумкинми оқсоқол, — деди кетидан хонага биринчи бўлиб кирган олтмиш-олтмиш беш ёшлардаги киши. — Ҳали келувдим, йўқ экансиз, учрашмай кетмай деб пойлаб ўтирган-дим. Хайрият, келдингиз. Куним бекор ўтмади.

— Эшитаман, нима гап экан?

— Шу ёрдам масаласида. Рўзғордан бироз қийналиб қолгандик. Пенсия келишига ҳали вақт бор...

— Албатта имкон даражасида ёрдам ажратамиз, — деди маҳалла оқсоқоли. — Фақат боқувчиси йўқ, кам таъминланган оилалардан кейин. Энди гап келганда бир нарсани сўрасам, томорқангиз неча сотих?

— Ўғлимники билан қўшганда йигирма сотихдан ошади. Нима эди?..

— Неча жон яшайсизлар?

— Ўн иккита.

— Томорқага нима эккансиз?

— Беда.

(Давоми 2-бетда)

БОЗОРДАГИ МУАЛЛИМ

МАВЗУ

...Шерободдаги бозорда бу одамни кўришим биланоқ. олис йиллардан мерос қолган ширин хотиралар қўлимдан етаклади-да, кўз ўнгимдан кетмайдиган ўқувчилик йилларидаги воқеаларга рўпара қилиб қўйди.

Эсимда. Қотмадан келган бу муаллим дарс ўта бошлаганида сеҳрли оламга кириб қолгандек ҳис этардик ўзимизни. У Алишер Навоий, Бедил, Машраб газалларини шундай ифодали, берилиб ўқиганда ҳаяжондан юрак ҳапқириб кетар, асарлардаги образларни таҳлил қилганда синфхонамизда пашша ғинғиллагани ҳам бемалол эшитилар эди. Мана, орадан ўттиз йил бир зумда ўтиб кетибдиёв. Аммо, ўқитувчимизнинг кўриниши ҳамон ўшандай қувноқ, беозор, сизга худди ёш боладек содда муомала қилади.

Аммо нега энди бу ерда? Ахир, у эмасмиди бир вақтлар мактаб яқинидаги ўндан тўққизини уриб қоладиган магазинчидан ҳазар қиладиган? Мана энди у бозорда — пештахталарга дид билан териб қўйилган помидор, бодрингларга, уйилган картошка, пиёзларга термулиб ўтирибди... Бу хокисоргина одамни сершовқин, ота-болани деярли танимайдиган кўҳна бозорга етаклаб келган нима-кимнингдир чўнтагидаги беш-ўн сўмини алдаб олишми ё? Мен ҳам худди карахт бўлган одамдек одоқсиз ўй-хаёлларим оғушида серрайиб қолдим. Бироқ қўшни қишлоқда яшайдиган бу муаллимимизни ҳижолатга қўймаслик учун ўзимни таништириб ўтирмадим. Эринчоқлик билан ундан нарх-навони, у-бу нарсаларни сўраган киши бўлдим:

— Ака, қовун неча сўм, мана буниси-чи?

— Иним, эллик сўм бўлса — етади.

— Мана бу тарвуз-чи?

— Ўттиз бераверинг, тортишиб нима қилдим.

Оз-моз гурунг қилдик. Суҳбатдан аён бўлишича, собиқ ўқитувчининг ўттиз сотихча томорқаси бор экан. Шу бир парчагина ерда қиш қиличини ялонғочлаб келган изғириндан то елкани офтоб куйидирадиган саратонгача терлаб-пишиб ишлар экан. «Дарсдан сўнг ана шу жойда куймаланиб бола-чақам билан уч-тўрт юз минг сўм даромад қиляпман», деди у киши ийманибгина.

— Ўқитувчилик нима бўлди, ака?

— Бир ставка дарсим бор, ундан кейин нима қиламан? Кампиримнинг олдида пашша қўриб ўтирайманми?

(Давоми 2-бетда)

«АЗАЛДАН ФАЙЗИ БОР БУНДА ҚУЁШНИНГ»

2. Ибн Синонинг поплик ворислари

САЁҲАТНОМА

Чодақда бўлганмисиз? Ўркач-ўркач тоғлар тепасига чиқиб, ям-яшил водийни кузатганмисиз? Тоғ ёнбағирларида, Чодаксой қирғоқларида ўсиб ётадиган турфа хил ўт-ўланлар, гул-чечаклар бўйидан баҳра олганмисиз? Шохдан-шохга, гулдан-гулга қўниб, қанотлари юз минг рангда товланаётган капалаклар рақсини томоша қилганмисиз? Лоақал, шундоқ тошлар орасидан сизиб чиқаётган, сирли-синоатли, сумбулли ва ҳузурли Чур-чур ота сувидан ҳовучлаб-ҳовучлаб ичганмисиз? Ва ё Чодак қантакисидан ёки тутидан, жилла қурса баргаги-ю аштакисидан, каллақанди ё тутмайизидан ҳеч тотиб кўрганмисиз?

Йўқ, дейсизми? Эвоҳ! Демак, «жаннат устаси» шоирлар таърифлаган хонаси» дея жонажон Ўзбекистон, онажонимиз ҳақидаги тасаввурингиз тўла эмас экан-да, биродар?!

Бу йил баҳор гўзал ва фусункор Чодак воҳасидан кўнгил узиб кетолмай узоқ туриб қолди. Ҳозир ёз тугаб, куз бошланди. Аммо, Чодақда ҳамон энди-энди ғунча очаётган гуллар бор, ҳамон эрталаблари эгнингизга бир нарса илиб олмасангиз жунжикасиз. Бир зумга тошдан тошга урилиб оқаётган сой сувига қўлингизни тутсангиз тишингиз зирқирайди. Тушликда, қуёш тиккага келганда энди офтобга ёлчидик деганингизда қаршингиздаги тоғ тепасида турган булут шундоқ тепангизга келади-да шаррос ёмғир қуйиб юборади. Эҳ маза!

Биз ҳам Абдубанно билан сой ёқасидаги сўрида гурунглашиб ўтирганимизда шундоқ бўлди. Ҳеч кутилмаганда тепамизга туя бўталоғидек келадиган қўнғир булут чиқди-ю шатур-шутур ёмғир ёға бошлади. Шошиб-пишиб жойимизни ёпиқ айвонга кўчирдик. У ёкка ўтгунимизча десангиз кийимларимиз баданимизга ёпишиб, шалаббо бўлдик.

Дарвоқе, Чодак таърифига берилиб, сизни ҳамроҳим билан таништириш ҳам ёдимдан кутарилаёзибди. Қаршимда ўтирган ёшгина, тўладан келган, буғдой ранг, буғдой сўз йигит Абдубанно Бобоев бўлади. Абдубанно ёш бўлса-да кўпчиликка бош. Худуди бутун бошли бир

(Давоми 2-бетда)

ФЕРМЕР СИНОВДАН ЎТМАДИ, НЕГА?

Бунга унинг ўзидан жавоб олмоқчи эдик. Афсуски, у турли баҳоналарни рўкач қилишдан нарига ўтмади

ЖУРНАЛИСТ ТАДҚИҚОТИ

Юртимизда мустақилликка эришганимиздан сўнг бошланган улуғвор ишлар, ўзгаришлар шу заминни Ватан деб билган ҳар бир кишини замон билан ҳамнафас яшашга, ишлашга, янгиланиш даврини чуқур ва теран англаб етишга даъват этмоқда. Республикамиз Президенти ва ҳукумати қишлоқ хўжалигини юксалтириш, халқимиз фаровонлигини оширишга доим ғамхўрлик кўрсатиб келаяпти. Тармоқда ислоҳотларни чуқурлаштириш мақсадида қатор фармонлар қабул қилинмоқда. Тадбиркорларга кенг имкониятлар яратилди. Мулкчиликнинг турли шакллари юзага келди. Ҳақиқий ишбилармонлар бундан оқилона фойдаланиб юрт маъмурчилигига муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Лекин номигагина деҳқон фермер хўжалиги ташкил этиб ердан самарасиз фойдаланаётганлар ҳам йўқ эмас. Шундай «уддабурон»лардан бири Зокир Раҳимовдир. Муғлон қишлоғида яшовчи Зокир Раҳимовнинг «ишқи» фермер бўлишга тушди. У фермер хўжалиги тузишга рухсат беришларини сўраб, 1994 йили Касби тумани ҳокимлигига мурожаат қилди. 1994 йил 16 февраль куни туман ҳокимининг Х-70/3 қарорига асосан унга А. Навоий номли кооператив (ширкат) хўжалиги ҳудудидан 46 гектар ер ажратиб бериладиган бўлди. Қарорда шунча ер унга 10 йил муддатга берилсин, дейилган. Ерларнинг ҳосилдорлиги ҳисобга олинган ҳолда, шартнома ҳар йили қайта кўриб чиқилиши алоҳида таъкидланган. Қарор чиққач, Зокир Раҳимов ер эгаси бўлиб фаолият кўрсата бошлади. Фермер хўжалиги «Оқ том» номи билан юритилди. Қайтарамиз, туман ҳокимлигининг

(Давоми 3-бетда)

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг

ҚАРОРИ

БЮДЖЕТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ МАБЛАҒ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ТАРТИБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

(Боши 1-бетда)

бюджет ташкилотлари фаолияти турини ҳисобга олган ҳолда бюджетдан маблағ билан таъминлаш нормативларини 1999 йил 1 ноябргача ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда тасдиқласин

бюджет ташкилотларини 2000 йил 1 январдан бошлаб маблағ билан таъминлашнинг янги шартларига ўтказишга тайёрлаш бўйича зарур тадбирларни амалга оширсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги бир ой муддатда:

тегишли вазирликлар ва идоралар билан биргаликда — бюджет ташкилотлари томонидан товарлар (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш тартибини, бюджет ташкилотлари даромадлари ва харажатларининг бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги низомни

Ўзбекистон Республикаси Давлат Мулки Қўмитаси билан биргаликда — бюджет ташкилотлари томонидан вақтинча фойдаланилмаётган давлат мол-мулкини бошқа корхоналар ва ташкилотларга ижарага бериш тартибини ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда тасдиқласин.

9. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги бюджет интизомига риоя қилиниши устидан қаттиқ назоратни таъминласин, бунда:

бюджет маблағларидан, шу жумладан бюджет ташкилотларини ривожлантириш жамғармаси маблағларидан ноўрин фойдаланилиши

бюджетдан ажратиладиган маблағларнинг харажатлар гуруҳлари бўйича тасдиқланган лимитлардан ошиб кетиши

штат-смета интизоми бузилиши

харажатларни маблағ билан таъминлашнинг белгиланган навбатига, уларни тўлаш муддатлари ва тўлиқлигига риоя қилмаслик ҳолларининг олдини олсин.

Молия органлари, бюджет ташкилотлари раҳбарлари бюджет интизомига риоя қилиниши учун меҳнат, маъмурий ва жиноят қонунчилигида назарда тутилган тартибда шахсан жавоб беришлари тўғрисида огоҳлантирилсин. Бунда бюджет ташкилотларининг қўшимча даромадлар олиш бўйича фаолияти бюджет маблағлари ҳисобига бажарилаётган ишлар, кўрсатилаётган хизматлар ҳажми ва сифатига зарар етказмаслиги керак.

10. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқувчи ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги таклифларни икки ҳафта муддатда киритсин.

11. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1999 йил 3 сентябрь.

УЙҒОНИШ

(Боши 1-бетда)

— Ҳаммасига-я?

— Ҳа, энди молга ем бўлар деб...

— Демак, йил бўйи ерни фақат беда эгаллаб ётади?!...

Қабулга келган киши оқсоқолнинг нима демоқчи эканини тушунди. Бошини эгиб эшитилар-эшитилмас жавоб берди:

— Бу экин кўп парвариш талаб этмайди. Сув қуйсангиз ўсиб ётаверади. Бошқалар шуни ҳам экмайди-ку...

— Бир қисмида беда ўстириб, қолганига картошка, сабзавот эксангиз бўлмайдими? Сув бор, ерингиз катта, ёнингизга кирадиган норғул ўғилларингиз бор, яна нима керак, — куюниб сўради оқсоқол. — Ҳозир бозор айланиб келяпман. Картошка, карам, кўкат, пиёз, сабзи, бодринг, помидор бари ўзимизнинг боёвутликларники. Томорқасида етиштирган. Даласиниям эплаяпти, уйига ҳам қараяпти, шунга яраша топаяпти, қандини урсин. Улар бир йилда томорқасидан камида икки марта ҳосил олади. Нега бошқалар шу ишни қилмайди? Ота-боболаримиз доим: «Яратган сендан ҳаракат, мендан баракат деган» деб бежиз таъкидлашмаган-ку!

Ҳалиги барваста киши нима дейрини билмай жимиб қолди. Бир кўнгли «сендан насиҳат эшитгани келдимми» демоқчи ҳам бўлди. Дилидаги тилига кўчмаёқ фикри нотўғри эканини тушунди. Хўп, ўзи кексайиб қолибди. Уддалайдиган ўғли, келинлари бор-ку! Қачонгача уларнинг гапига кириб идорама-идора судралади. Нега аввал шуни ўйламади?

Кейин ўзига-ўзи деди: «Хўп боқиманда бўлиб қолган эканмиз».

Тошпўлат ака қаттиқ гапириб юбордим, деб хижолат чекди. Қабулига келган киши бошини эгганича ўрнидан оғир қўзғалди. Тез-тез унибуни сўраб келадиган одам бошқа кўринмади. Эл-юрт ташвиши билан бўлиб бу суҳбат оқсоқолнинг ҳам ёдидан чиқди. Қиш ўтиб баҳор келди. Наврўз олдидан кўчалардаги ободонлаштириш ишларини кўриб юриб ҳалиги одамнинг эшиги олдига бориб қолди. Шундагина куздаги суҳбатни эслади. Дарвоза очиқ эди. Кенг ҳовлида икки норғул йигит ер чопиб, ариқ олар, икки келин эса челакда гўнг таширди. Хонадон соҳиби эса уларга йўлйўриқ кўрсатиб турар эди. «Орияти бор экан, — кўнглидан ўтказди раис, — астойдил киришибди».

— Шўро тузуми баъзи одамларни лоқайд, ишёқмас, боқимандалик касалига йўлиқтирган эди, — дейди «Учтургон» маҳалла оқсоқоли Тошпўлат ака Орипов. — Айрим одамларнинг шу ғафлат уйқусидан уйғониши қийин кечди. Мустақиллик яшашдан мақсад нима эканини, маънисини шундайларга ҳам англатди. Ҳозир 750 хонадоннинг қайси бирига кирманг яшнаб турган экинларни кўриб дилингиз яйрайди. Илгари бозордан олинган сабзавот, картошка, турли кўкатлар, ҳўл мева ўзларидан чиқяпти. Рўзғордан ортганини Боёвут, Гулистон бозорларида сотишади. Муҳими одамларда келажакка ишонч, ҳаётга янгича қараш пайдо бўлди.

— Қизиққан одам ҳаммасини эплайди, — суҳбатга қўшилди «Наврўз» қишлоқ хўжалик кооперативи раиси Жўрақул Зулҳайдаров. — Бир мисол келтирай: ғалла ўн иш кунида саранжомлаб олинди. Оилавий пудратчиларнинг бари астойдил ишлади. Давлат буюртмасини биринчилар қаторида бажардик. Ғалладан бўшаган ерларнинг маълум қисмига макка, полиз, мош ва бошқа экинлар экилди. Парвариши яхши. Буларни айтишдан мақсад, шу ишлар билан шуғулланаётган ширкат аъзоларининг ҳаммасида томорқа бор. Хўжаликдаги юмушини қойиллатиб, томорқаларидан ҳам яхшигина даромад оляпти. Пахта теримига ҳам барча ёппасига чиқади. Очиғи, бурун катошка, пиёз мош, сабзи сўраб келувчилар кўп бўларди. Идора олдида соатлаб вақтлари ўтар эди. Энди шунинг ўрнига ўзлари ҳаракат қилишяпти.

Жойларда ўз-ўзини бошқарувга эркинлик берилиши, мутасадди идоралар, ҳомий ташкилотлар томонидан қўллаб-қувватланиши яхши натижалар бермоқда. Тўй-ҳашамлар, маросимлар тартибга солинди. Ортиқча харажат, исрофгарчиликларга чек қўйилди. Бир сўз билан айтганда «Учтургон» маҳалласи Боёвутда энг обод ва намунали маҳаллалардан саналади. Йил бошидан буён маҳалладан ўндан зиёд қиз турмушга узатилган бўлса ҳаммасининг тўйи миллий урф-одатга риоя қилинган ҳолда ўтказилди. Масалан, қизил империя даврида бирон қиз ўтириш ўтказилса унга айтилган ҳам, айтилмаган ҳам, эркак ҳам, аёл ҳам бораверар эди. Девдек-девдек йигитлар ахир бу қизлар мажлиси-ку демас эди. Хуллас, халқимизнинг миллий урф-одати қизил империя таъсирида «қип-қизил зиёфат»га айланиб қолган эди.

— Миллий маданиятни кенг ёйиш мақсадида мустақиллик байрами олдидан «Ораста келин», «Сариштa оила» танловлари ўтказилди. Жаббор Норматов хонадони энг намунали оила, деб топилди. Ғолиблар тақдирланди. Муҳими бунда эмас. Асосийси одамлар намунали хонадонлардан ўрнак олишяпти.

Етишган кунларимизга минг-минг шукр, истиқлол миллийлигимизни, ўзлигимизни ўрнига қайтарди. Эндиликда қизлар мажлисида фақат келиннинг яқин дугоналари қатнашади. «Ўтган кунлар» фильмида кўрсатилганидек, дугоналар ўйин-кулги қилишади, сўнг келинчекка ширин ҳаёт, бахт тилаб тарқалишади.

Мана, Мустақиллик бизга нималар берди ва бермоқда!

Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.
Боёвут тумани.

ЎН МИЛЛИОН СЎМГА ТУШИБ ҚОЛАВЕРАМАНМИ?

Ҳурматли таҳририят!

Мен умрим бино бўлиб, бировнинг устидан шикоят қилмаганман. Аммо айрим раҳбарларнинг нотўғри иш тутиши, иккиюзламачилиги ва юзсизлиги туфайли фирмамиз молиявий жиҳатдан бирмунча танг аҳволга тушиб қолганлиги мени ғоятда ташвишлантирмоқда.

Гап шундаки, 1994 йили республика Вазирлар Маҳкамасининг қарорига асосан Олот тумани ҳокимлиги фирмамизга Россия ва Белорусьдан бартер асосида қишлоқ хўжалиги техникалари келтириш учун «гарант» берган эди. Биз ана шунга асосланиб, Минскдан 9 та ва Россиядан 5 дона Т-4А трактор ва 2 дона «Тез ёрдам» техникалари келтириб, туман ҳокимининг кўрсатмаси билан яъни 15 фоизлик нархи аввалдан тўланган ҳолда Олот жамоа хўжалиги ва бошқа ташкилотларига жами тўрт дона «МТЗ-80» ва «ТХ-4» русумли трактор, шаҳар шифохонасига эса 2 та «Тез ёрдам» машинасини сотдик.

Улар қарзини тезда узишди. Аммо тумандаги «Пахтакор» жамоа хўжалигига 6 та «МТЗ-80», 2 та «ТХ-4» русумли, бўрдоқичилик базаси ва «Оролсувқурилиш»га қарашли ПМК-1 ташкилотларига ажратилган 2 та яъни умумий нархи 8 миллион 633 минг сўмлик бўлган қишлоқ хўжалиги техникаларининг пулини ҳалигача ундириб ололмаяпмиз. Бу борада кўпгина идоралар эшигини қоқдик, фойдаси бўлмади. Ундириб бераман деган «шов-воз»лар ҳам топилди. Айримлари эса чув тушириб ҳам кетди.

ХАТ ТАҲРИРСИЗ БОСИЛМОҚДА

Натижада фирмамиз катта зарар кўрди. Ҳисоб рақамимизга кутилаётган маблағнинг вақтида тушмаслиги оқибатида бажарилиши лозим бўлган бир қанча тадбирларимиз амалга ошмай қолди.

Бу масалада Бухоро вилоят ҳокимининг иқтисодий масалалар бўйича ўринбосари Фарҳод Тўхтаевга, туманимиз ҳокими ўринбосари Худдиевга бир неча маротаба мурожаат қилдим. Фойдаси бўлмаяпти. Аниқроғи, эртага келинг, индинга келинг деб қарийб беш йилдан буён овора қилишмоқда.

Бу орада мамлакатимиз Президентининг корхона ва ташкилотлар ўртасидаги дебитор ва кредиторлик қарзларини камайтириш тўғрисида бир нечта фармонлари, ҳукумат қарорлари эълон қилинди. Аммо шунга қарамай бизнинг додимизни ҳеч ким эшитмаяпти. Судга мурожаат қилай десам, фирмамиз билан жамоа хўжаликлари ўртасидаги олди-сотди шартномалари аввалги вилоят ҳокими ўринбосари Ф. Тўхтаев ва туман ҳокими ўринбосари Худдиев бошчилигида амалга оширилганди. Улар шартнома ҳужжатларини ҳамон мендан яшириб юрибди.

Жамоа хўжаликларидан эса бунча миқдордаги қарзни ундиришнинг ҳечам иложи йўқ. Чунки уларнинг ўзлари қарзга ботиб ётибди. Яқинда «Пахтакор» жамоа хўжалиги раҳбарлари бўйнидаги қарзларини қисман бўлса-да, натура шаклида узиш мақсадида ўз отаридан 80 бош қўй олиш учун ишонч қоғози беришди. Отарга борсам, бош чўпон ишонч қоғозини кўргач, нима раис отарда биронта ҳам қўй қолмаганлигини билмайдими, деди... Шундай қилиб, бу ердан ҳам қўлтиғимдан тарвузим тушиб келавердим.

Аччиқ бўлса ҳам шуни айтиш лозимки, «Пахтакор» жамоа хўжалиги нафақат бизнинг фирмадан, балки бошқа ташкилотлардан қарзини узиши мумкин бўлсада, мавжуд имкониятлардан тўлиқ фойдалана билмаяпти. Жумладан, бу ердаги 500 ўринли эски мактабни тадбиркорларга кичик цехлар ташкил этиш, ижарага бериш ёки аукцион орқали сотиш ўрнига уни бутунлай бузиб ташлаб ёғоч, қурилиш материаллари талон-торож этилди. Худди шунингдек, чойхона, дала шийпонлари, автомобиллар ҳам таниш-билиш орқали сотиб юборилди. Ваҳоланки, биргина ана шуларнинг ўзи хўжаликка катта даромад келтириши мумкин эди. Биздан ҳам аллақачон қарздан қутулган бўларди.

Бўрдоқичилик базасида ҳам ана шундай ҳолатни кузатиш мумкин. Хусусан, 1993-94 йилларда бу ерда 1300 қорамол, 200 бош қўй бўлган бўлса, ҳозир 300 га яқин қорамол қолган, холос.

Маблағ тўғрисида гап кетганда яна бир нарсани айтиш лозимки, 1992 йили Олот тумани «Тадбиркорбанк»ини қўллаб-қувватлаш ва унинг дивидентидан фойдаланиш мақсадида 1 миллион сўмлик акциясини сотиб олгандик. Қарангки, банк ҳеч бир акциядор билан келишмай тугатилиб юборилди. Маълум бўлишича, барча ҳужжатлар Қоракўл тумани «Тадбиркорбанк»ига (унинг ҳам акцияси эгасимиз) ўтказилган экан. Энди 1 миллион сўмдан зиёдроқ акциямизга тўланадиган дивидентни кимдан ундирамиз?

Ана шундай масалаларга аниқлик киритилади, бизга ёрдам берилади, деган умиддамиз.

Қорёғди ТУРДИЕВ,
Бухоро вилояти
Олот туманидаги «Туркистон» ташқи иқтисодий алоқалар фирмаси раҳбари.

***ТАҲРИРИЯТДАН:** Маълумки, ҳукуматимиз томонидан тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш юзасидан бир қатор фармон ва қарор қабул қилинган... Мамлакатимиз Президенти эса ўзининг ҳар бир нутқида жойлардаги ҳокимлар ишбилармонларга амалий ёрдам кўрсатиши лозимлиги тўғрисида қайта-қайта такрорламоқда. Бироқ шунга қарамасдан айрим раҳбарларнинг бундан тегишли хулоса чиқариб ололмаётганлиги кишини ташвишлантиради.*

Юқорида биз мамлакатимизнинг энг чекка туманида тадбиркорлик этагини тутиб, дардини кимга айтишини билмай охир-оқибат таҳририятга мактуб йўллаб ёрдам сўраган ишбилармон хатининг бир қисмигина келтирдик, холос. Рўзномамизнинг келгуси сонларида бу мавзуга яна қайтиш ниятимиз бор.

Ўйлаймизки, бу борада тегишли ташкилот вакиллари ҳам ўзларининг хулосаларини билдиришади.

Наманган туманида аҳолини тоза ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш масаласига алоҳида эътибор берилмоқда. Ҳозирги пайтда туман маркази Тошбулоққа Ҳизирободнинг тоза зилол сувини пўлат қувурлар орқали олиб келиш учун кенг миқёсда бунёдкорлик ишлари амалга ошириляпти. Бу ерда 6,5 миллион сўмликдан зиёд иш бажарилди.

СУРАТЛАРДА: 1. Наманган махсус қурилиш ишлаб чиқариш бирлашмаси ишбошчиси Раҳимжон Йўлдошев, бригадир Усмонжон Йўлдошев, пайвандчи Александр Ротников, чилангар Нозимжон Тожибоевлар навбатдаги ишлар хусусида ўзаро фикрлашишмоқда. 2. Сув қувурларини ётқизиш пайти.

П. АКБАРОВ олган суратлар.

ЧЎЛДАГИ РИЗҚ УММОНИ

Қизилкум чўли этакларида жойлашган Шофиркон туманидаги «Бухоро» жамоа хўжалиги туман марказидан анча олисда бўлсада, биз шу хўжаликда бўлишни ният қилдик. Йўл узоқ бўлсада, кўнгилни яқин қилиб «бухоро»ликлар томон ошиқдик.

— Хўжаликда бу йил ғалла ҳосили бўлиб берди — дея фикримизни тасдиқлади ҳамроҳимиз, туман қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси бошлиғи Насриддин Нарзиев. — Дон ишлаб чиқариш ва давлатга сотиш режаси ошириб бажарилди. Хўжалик аъзоларига ҳам юз тонналаб ғалла тарқатилди.

Ҳа, бошқарма бошлиғининг гапи кўп ўтмай исботини топди, ҳозиргина дала айланиб келган раисни шу атрофда учратдик. Саҳро қўйнида қад ростлаган шинам, юксак дид билан безатилган идора ва унинг атрофи топ-тоза. Бино олдидаги зилол сувли ҳовуз ва супаларга дид билан терилган фигурали бетон ғиштлар кишини бефарқ қолдирмайди. Ҳали гапимизни бошламасданоқ остонадаги тозалик, саранжом-саришталикни кўриб бу ерга барака бекорга ёғилмаслиги кўнглимиздан ўтди.

Баланд қоматли, чеҳраси очиқ, юзлари чўл қуёшида қизариб кетган бошқарув раиси Азим Латипов билан суҳбатимиз қисқа, аммо мазмунли ўтди. Унинг кенг мушоҳадаси, ҳар бир фикрни рақамлар билан пишиқ-пухта исботлаши хўжалик фаолиятини бир пасда ойдинлаштириб қўйди.

Дарвоқе, жамоа хўжалигининг ташкил топганига куни-кеча уч йил тўлди. Уч йилдирки, хўжалик Қизилқумнинг одам юрса оёғи, қуш учса қаноти куядиган, шағалли ерларида ғалла ўстириб нафақат Шофирконда, балки вилоятда биринчилардан бўлиб келаётгани сир эмас.

Раис оддий касбдан етишиб чиққанмданми, камтарлиги ёки баландпарвоз гапларни хуш кўрмаслигиданми ютуқлар тўғрисида кўп гапирмади. «Мамлакатда дон мустақиллигига эришишни тезроқ таъминлаш — долзарб вазифа эди. Бу борада биз ўз улушимизни қўшишимиз, бурчимизни оқлашимиз шарт», — деб қўя қолди А. Латипов.

Жорий йилда «Бухоро»ликлар чўлда ризқ уммонини яратиб барчани қойил қолдирдилар, десак хато бўлмайди. Рақамлар тили билан айтганда 300 гектар майдондан мўлжалдаги 1033 тонна ўрнига 1861 тонна сара дон йиғиштириб олинди. Бу борада йиллик режа 180 фоизга адо этилди. Етиштирилган доннинг 1112,9 тоннаси (яъни шартномадагидан 425,9 тонна кўп) давлатга сотилди. Гектарлар ҳосилдорлиги бир йилда 17 центнерга оширилиб, у ўртача 62 центнерни ташкил этди. Ўримйиғим 12 иш кунида якунланди.

Бултургига нисбатан 514 тонна кўп дон етиштирилди.

Замон излаганники

Ҳар бир гектар майдонга 88 минг 223 сўм харажат қилиниб, ундан 141 минг 130 сўмдан даромад олиниши таъминланди. Умумий фойда эса 15 миллион 872 минг сўмга етди. Бир центнер доннинг таннархи 1422 сўмни ташкил этди.

Бундай кескин юксалиш рақамлари фақат айтишга осон. Унинг замирида қанчалик оғир меҳнат, машаққат ётганини мўл ҳосил деб қишнинг қаҳратонию, ёзнинг жазирамасида тер тўкканлар яхши билишади. Ютуқларнинг замирида етакчи раҳбарнинг уддабуронлиги, ташаббускорлиги, чўл одамларига хос матонатига тан бермасдан илож йўқ.

Азим Латипов ҳам у курсидан бу курсига сакраб ўтган раислардан эмас. Унинг бутун умри чўл машаққатларини енгиш, уни обод қилиш, эл ризқрўзини кўпайтириш йўлидаги кураш билан ўтмоқда. Даставвал трактор рулини бошқариб, янги ерларни очишда иштирок этди. 20 йилдан зиёд бригадирлик қилди. Ниҳоят гектаридан 52 центнердан дон кўтариб, биринчилар қатори мустақил мамлакатимизнинг «Шуҳрат» медалига сазовор бўлди. Бундан уч йил бурун хўжалик раислигига сайлангунча ҳалол меҳнати, билими ва кучи билан эл ўртасида ҳурмат-эътибор қозонди. Бугун жамоада эришилаётган муваффақиятларда раҳбарнинг узоқ йиллик бой тажрибаси қўл келаётганини ҳам айтиб ўтиш жоиздир.

Жамоанинг чўлқувар бригадири Маҳмуд Султонов 21 йилдирки чўлда меҳнат қилади. Унинг бригадаси аъзолари бу йил 60 гектар майдоннинг ҳар гектаридан режадаги 33 центнер ўрнига 75 центнердан дон кўтариб барчани қойил қолдирди. Бригаданинг мавжуд 10 нафар аъзосига 45,5 тонна дон бепул мукофотга берилди. Хўжаликда ўртача ойлик иш ҳақи 17,5 минг сўмни ташкил этса, мазкур бригада аъзолариники 19-20 минг сўмга тўғри келаяпти. Бундай илиқ фикрларни Султон Латипов, Ҳикмат Султонов, Карим Ҳалимов, Шавкат Орипов, Ислом Маҳмаев бошлиқ бригадалар шаънига ҳам айтиш мумкин.

Қояга чиққан чўққини кўзлар, деганларидек, дон етиштиришда вилоятда ғолибликка эришган жамоа чўлқуварлари янги режаларни амалга оширмоқдалар. Бултур буғдойнинг «Горлица» навининг ҳар гектаридан 60 центнердан, «Юна»дан 63 центнердан ҳосил олинган бўлсада, улар келгуси йил учун янада серунум нав изламоқдалар. Такрорий 60 гектарга экилган тариқ яхши ривож топаяпти. Ерлар янги ҳосилга тайёрланаяпти. Бу ишларда сувчилар М. Султонов, Ж. Адизов, Р. Нусратов, механизаторлар Ж. Латипов, Х. Қодиров, Ф. Асадов, М. Ўринов сингари фидойилар бошқош бўлишаяпти. Уларнинг мақсади аниқ ва холис. Қизилқум чўли бағридаги ризқ уммони саҳнини янада кенгайтириш билан эл насибасини зиёда қилишга қаратилган. Яратилажак хирмонлар довруғингизни янада ошираверсин, шоввозлар!

Иззатулла ҲОЖИЕВ,
Дилмурод ЖАББОР.
Бухоро вилояти.

БОЗОРДАГИ МУАЛЛИМ

(Боши 1-бетда)

— Нега кўпроқ ўтмаяпсиз?

— Э, укам, икки йигитча институтни битириб келишди. Умид билан ўқишган. Бекор қолишмасин, дедимда дарсларни бўлиб олдик. Шундоқ ҳам бизда ўқитувчи кам.

Унинг гаплари ўйга толдирди. Нега айримлар ўзининг жондан азиз касбини ташлаб кетишмоқда? Нима учун Сурхондарёдаги мактабларда минглаб фан ўқитувчилари етишмайди. Нега бундан ўн-ўн беш йил аввал юзлаб ёшлар ўқитувчилик бўйича олий маълумотли бўлиб қайтишар эдию, эндиликда мактабларни битираётганларнинг кўпчилиги молия, иқтисод ёки бошқа «бозори чаққон»роқ мутахассисликларни танлашни маъқул кўришаётир?

Яшириб нима қилдик, кейинги пайтда ёшлар муаллимликка ўқишга деярли кам борадиган бўлиб қолишди. Нима эмиш, «Энди дарс ўтиб топадиган тўрт-беш минг билан кун ўтказиб бўлмайди». Ахир, бу гап нотўғри-ку. Аслида ҳаммаси меҳнатга, ҳаракатга боғлиқ.

Мана бу йил ҳам Сурхондарё вилояти мактабларини минглаб ёшлар битириб чиқишди. Уларнинг айримлари билан суҳбат қурдим. Худога шукрки, кўпчилигининг ниятлари пок. Аммо, гурунглардан аён бўладики, ўзлари танлаган ихтисослик бўйича ўқий деса, баъзиларида имкон йўқ экан. Кимнингдир отаси касал, кимнингдир қўли калта, кимнингдир оиласида ейман-ичаман, деб турган бир этак бола бор. Ҳаммасидан ҳам ёмони вилоятда техника, тиббиёт, қишлоқ хўжалиги олий ўқув юртлари ёки уларнинг бўлимлари йўқлиги муаммоси юзлаб ёшларни қийнаб келмоқда.

Майли, уларниям тўғри тушуниб, ёнини олайлик. Лекин Сурхондарёнинг ўзида бошқа соҳаларда адашиб-улоқиб юрган юзлаб инженерлар, ирригаторлар, агрономлар, ўқитувчилар, артистлар, маданият ва санъат институтини битирганларга фикрингиз қандай? Мабодо, уларни ҳам оқлаш ниятингиз йўқми? Қизириқ туманидаги қишлоқларда шундай «ўз ўрнини» тополмаётган ёшлар юзлаб кишини ташкил этиши сир эмас. Яқинда ўғли бу йил ўрта мактабни битирган киши билан гурунг қилдим:

— Нега Илҳомни бирор институтга ўқишга юбормадингиз?

— Укажон, нега ўқишга юбормаётганимни сўраб, ярамни янгиладинг. Ўзи ўғлим билан шу тўғрида ғижиллашиб ўтиргандик. Кел, сенгаям фикрларимни бир дастурхон қилайин. Энг яқин олий ўқув юрти — Термизда, юз чақирим олисда. У ерга ўқишга юборсам, бир ойда ўғлимга камида беш минг сўм юбориб туришим керак. Саккиз болам бор. Шунча пулни қаердан топиб бераман? Бунинг устига, институтларда ётоқхона етишмайди, шаҳарда квартира пули қанчалигини бир ўйлаб кўрганмисан? Хўп, майли ўша пулни топиб бердим ҳам дейлик. Ўғлим инженер ёки бошқа бирор мутахассис эгаси бўлиб қайтса — унга иш тайин турибдими? Мана, ўзинг кўриб турибсан, Қумқўрғон, Бандихон ёки Бойсундек катта туманларда йилига нечта ишчи ўрни ташкил этиляпти? Ахир, дипломи чўнтагида моғорлаб кетаётганлар ҳам пашша қўришдан бошқа иш топиша олмаяптилар-ку?

Суҳбатдошларимдан иккинчиси гурунг жиловини қўлга олди.

— Э ошна, хўш менга айтинг-чи, вилоятнинг жанубий туманларида нега пахта, ғалла, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш режалари ора йўлда қолиб кетаётир? Бунга сабаб фақат табиат инжиқлигими ёки биз одамларнинг инжиқликларимиз? Буни бир ўйлаб кўрганмисиз? Менимча, бу муаммоларнинг сабаби яна кадрлар масаласига келиб тақалади. Чўл туманлари хўжаликларида ишлаётган участка бошлиқлари, бригадирларнинг кўпчилиги техникум ёки ўрта мактабни бир амаллаб битиришган, уларда ўз соҳаси бўйича етарли назарий маълумот йўқ, ҳатто экин навлари, молларнинг зотлари, уруғчилик, экин агротехникаси бўйича зиғирча билими йўқлариям бор. Бир участкага борсам қурилиш техникумини битирган киши агрономлик қиляпти, яна бир бригадага борсам савдо техникумини ёки расм чизиш бўйича ўқув юртини тугаллаган. Ахир, ҳар бир мутхассис ўз ўрнида ишлагандагина юқори меҳнат унумдорлиги ва иқтисодий самарага эришиш мумкин эмасми?...

Ҳамсуҳбатларим ҳақ гапни айтишди. Шеробод, Қизириқ, Жарқўрғон туманларидаги клублар, кутубхона ходимлари билан ҳам гурунглашдим. Олий маълумотли ходимлар олаётган маош билан қизиқдим. Улар ўз касбларидан нолишмаса-да, ҳали ғамхўрлик биз кутганчалик яхши эмаслигини, турли тадбирларни ўтказиш учун имкониятлар йўқлиги, молиявий аҳволни яхшилаш чораларини кўриш лозимлигини қайта-қайта тилга олди.

Муаммоларни санашдан осони йўқ. Лекин уларни ечиш ҳақида қайғурадиганлар кўпайгандагина Ватанимиз тараққиётига арзигудек улуш қўшган бўламиз. Бироқ айни паллада зудлик билан бартараф қилишимиз лозим бўлган муаммоларимиз талайгина. Муштни бир ерга урсак, бир хил ўйласак, ҳаракат қилсак ўқитувчининг куни яхши ўтади. Талабалар қийналмасдан ўқийди. Ҳеч бир зот ўз касби қолиб бошқа ишнинг орқасидан югурмайди. Ҳаётимиз фаровонлашади, умримиз узаяди. Шундай эмасми?

Жовли ҚЎШБОҚОВ,
журналист.

«АЗАЛДАН ФАЙЗИ БОР БУНДА ҚУЁШНИНГ»

(Боши 1-бетда)

вилоят ҳудудига тенг, қарийб 61 минг гектар майдонни эгаллаб ётган ана шу тоғлар бағридаги Абу Али ибн Сино номли ихтисослашган ўрмон хўжалиги раҳбари. Эсли-ақлли, удли-шудли, ҳаракати зиёда йигит.

— Ҳудудимиз бепоён бўлгани билан еримиз тор, — дейди кулиб Абдубанно, — ўрмонзорларимиз 4754 гектар. Бунга шу баҳор яна 35 гектар қўшдик. Ўзи ҳам эллик мингга яқин терак экдик. Кузда яна 35 гектар экамиз. Ана шунда умумий тераксорларимиз 300 гектарга етади. Кўчатни қаламча қилиб ўзимиз етиштиряпмиз. Ҳозир кўчатхонамизда 125 минг терак, 60 минг туп наъматак кўчатлари тайёр. Яна бундан ташқари манзарали дарахтлар етиштиришни йўлга қўйганмиз. Йўл ёқалари, хиёбонлар кўркини очадиган моживинник, Қрим соснаси каби дарахт — буталарни маҳаллий шароитимизга мослаштиряпмиз. Энди доривор ўсимликларга келсак... Юринг, яхшиси далаларимизни айлантирай...

Бош ҳосилотнинг «Нева»сига ўтириб йўлга тушамиз. Тоғ томон ўрлаган йўл ўрикзорлар, ёнғоқзорлар оралаб боради. Ўхтин-ўхтин ерда оқ, қизил, сариқ рангдаги чаман бўлиб очилиб ётган гулзорлар учрайди. Гўё тоғ ёнбағрига тўшаб қўйилган гиламми дейсиз.

— Мана бу оқ гуллагани Мойчечак, — дея доривор ўсимликларни таништириб боради Абдубанно, — шамоллашга дори. Мана буниси эса Тирноқгул. Ошқозонга кони фойда. Буниси эса Буймадарон — иситманинг давоси. Итбурунни танийсиз энди, Шиповник ҳам дейишади. Ўзи чиқиб ўзи кўпаяди. Лекин, биз буни маданийлаштирганмиз. Ўтган йили уруғидан олиб юз минг туп экдик. Жуда фойдали. Қон-томир касалликларига қарши бунга етадиган дори йўқ, десам ишонаверинг. Мана бу Қалампирялпиз. Бош мия фаолиятини яхшилайди. Чарчоқни, ялқовликни қувади...

— Айни бизбоп экан, — дейман. Кулишамиз.

— 35 гектар наъматак, 5 гектар Тирноқгул, 7 гектар Қалампирялпиз. 3,5 гектар Арслонқуйруқ, 4 гектар Дастарбош, 5 гектар Мойчечак... Қуйингчи, юз гектардан ошиқ майдонда 21 турдаги турли хасталикларга шифо бағишловчи доривор ўсимликлар етиштиряпмиз.

Ёмғир аллақачон тинган. Қуёш чарақлаб нур сочар, дов-дарахтлар орасидаги гул-гулзорлар яшнаб, товланиб кўзга ташланар, ўхтин-ўхтин боғларни оралаб эсаётган шаббода димоққа турфа хил гул-гиёҳлар бўйини келтириб урар, бунга қуйида шошиб, пишқириб оқаётган Чодаксойнинг овози қўшилиб кишидилига бир ажиб енгиллик, хушкайфият бағишларди.

— Ўтган йили мева-чева, доривор ўсимликлар бўлиб, режадагидан уч миллион сўм кўп-13 миллион сўм даромад олдик. Шундан соф фойдамиз 2 миллион сўмни ташкил этди. — дейди хўжалик раҳбари.

— Бу... Доривор гиёҳларни хомашё сифатида топширасизлармиё ёки ўзларинг қадоқлайсизларми?

— Илгари хомашё сифатида, қопларга солиб сотаверар эдик. Жуда арзон кетар эди. Икки-уч йилдан бери ўзимиз қадоқлаяпмиз. Йигирма киши ишлайдиган муъжаз қадоқлаш цехимиз бор. Лекин, бугунга келиб, кичиклик қилиб қолди. Бор-йўғи 20—30 фоиз маҳсулотимизни қадоқлашга улгуряпти, холос. Шу йилнинг ўзида мамлакатимизнинг «Шаҳанд» «Чорток», «Чимён», «Турон» сингари қатор сиҳатгоҳларига ва дорихоналарга оз эмас-150 тонна доривор гиёҳлар етказиб беришимиз керак. Шунинг учун ҳам янги, замонавий қадоқлаш лениясини олиб келиб ўрнатиш арафасида турибмиз. Яна бир янгилигимизни айтмасам бўлмайди. Мана иккинчи йилдирки, Полин деган ўсимлик ва яна 7 хил гиёҳдан Эфир мойи ажратиб оляпмиз. Ўтган йили икки тонна олган эдик. Бу йил 2,5 тоннага етказамиз, деб турибмиз. Мақсадимиз келажакда республикамизни табобатда ва кимё саноатида кенг қўлланиладиган ана шу нооб доривор билан тўлиқ таъминлаш...

...Чодакни тоғлар орасидаги гавҳарга қиёслагулик. Кўҳна қишлоқ. Гўзал ошиён. Абдубанно Бобоев бошлиқ ўрмончилар эса ўз меҳнатлари, изланишлари билан бу гўзалликка янада ўзгача чирой, ўзгача жозиба бахш этмоқдалар.

Олам гўзалликларидан баҳраманд бўлмоқчимисиз? Чодакка келинг. Ишончим комилки, бу ажойиб, сўлим қишлоқ, унинг меҳнаткаш, меҳмон-дўст, фидойи кишилари сизда унутилмас таассурот қолдиради. Чодакнинг сўлим табиати ва ажойиб одамларига бир умрга мафтун бўлиб қоласиз.

Ортиқали НОМОЗОВ.

МАШАҚҚАТДАН ИЗЛАБ ҲАЛОВАТ

Агар Деновда жамоатчилик ўртасида раҳбарлар ҳақида сўров ўтказилганида шубҳасиз Комилжон Сапиев энг юқори кўрсаткичга эришган бўлар эди. Буни ўтган сайлов натижалари ҳам тасдиқлайди.

Эсингизда бўлса, беш йил илгари Олий Мажлисга бўлган сайлов кўпларни шоширган, баъзи ўзига ишонганларни доғда қолдирган эди. Ўшанда 148-Денов сайлов округидан Олий Мажлис депутатлигига уч нафар номзоддан Комилжон Сапиев ютиб чиққан эди.

Сайловчиларнинг Комилжон Сапиевга бўлган бундай ишончи нималар билан изоҳланади? Аввало, бир кўришдаёқ Эркин Аъзам айтганидек, Комилжон ака яхши одам. Қолаверса элу юрт унинг меҳнатини, хизматини равшан кўриб, ҳис қилиб турибди.

Мана, Олий Мажлис депутатлигининг беш йили ҳам адоғига етмоқда. Ҳозир орқага бир қайрилиб қарайдиган пайт. Комилжон ака беш йилнинг шиддат билан ўтиб кетганига ҳайрон қоладилар. Яхши кунлар ана шундай тез ўтади, ёмон куннинг ўтиши қийин.

ШУНДАЙ ОДАМЛАР БОР

Ўтган беш йил Комилжон ака учун катта, савобли ишлар, одамнинг кўнглини кўтариб, ҳаяжонини тоширадиган учрашувлар билан киприк қоққандай ўтиб кетди. Энг муҳими, Комилжон ака Амир Темур айтгандек миллатнинг дардига дармон бўлиш нималигини бошдан кечирди, халқим деб, юртим деб қандай ёнишни Президентимиз тимсолида сессия чоғлари кўзи билан кўрди. Шунинг ўзи катта саодат эмасми, ахир! Сайловчилар билан муносабатлар эса янаям қуюқлашди, чунки илгариги одамгарчиликнинг устига депутатлик мажбуриятлари ҳам қўшилди-да!

Бир ғарибнинг кўнглини шод қилишдан келадиган савоб, кўнгил ҳузури ҳар қандай олийҳиммат одам учун бир умрга кифоя қилар экан. Бултур Пардабой деган серфарзанд бир инсонни суднинг ҳукми билан тўққиз йилга қамашди. Пардабой сайловчиси бўлганлиги учун мажбурият юзасидан суд ҳукмидан сўнг Комилжон ака ишга аралашди. Ишни Республика Олий судининг ҳайъати атрофлича ўрганиб чиқди ва маҳкумнинг ҳаракатларида жиноят аломатлари йўқ, деган қарорга келди. Бу хулосадан Пардабойга қараганда Комилжон ака кўпроқ хурсанд бўлди.

Комилжон ака сайловчиларнинг қабули учун ҳафтанинг муайян кунини ажратмаган. Ҳамма ишини йиғиштириб, ҳар кун ҳар соатда ҳузурига нажот истаб келган инсоннинг илтижосини эшитади, ваколат доирасида хизматини қилади. Аммо бирон марта сайловчилар мени чатиб юборди демайди. Биласизми, бундай мақомга эришмоқ учун одам қанчалар яхши бўлмоғи керак.

Ваҳоланки, Комилжон акани вақти бемалол раҳбарларнинг тўпига қўшиб бўлмайди. «Чағаниён» ҳиссадорлик жамиятида 500 нафардан зиёд киши меҳнат қилади. 140 та автобус, 80 та енгил такси, 13 та турли русумдаги хўжалик машиналари бор. Бугунги кунда ҳар автобусни юргизишнинг ўзи катта муаммо. Шундоқ бўлса-да, Комилжон ака раҳбарлигидаги жамоа режа ва топшириқларни зиёди билан ўринлатиб қўйган: ўтган саккиз ойда йўловчиларга 105,2 миллион сўмлик транспорт хизмати кўрсатилди. Бу — режалаштирилгандан олти миллион сўм кўп дегани. Эҳтиёт қисмларнинг таъминоти кафолатланмаган ҳозирги шароитда бундай кўрсаткичга эришмоқ учун, биласизми, қанчалар катта куч сарфламоқ керак!

Аммо Комилжон ака билан қанча гурунглашган бўлсам бирон марта ишлаш, хўжаликни юритишнинг қийинлашиб бораётганидан нолиганини эшитмаганман. Бўлмаса, жамоанинг муаммолари кўп. Чунончи, бултур, бурноғи йили вилоятнинг жанубий туманларига ёппасига ҳашарчилар олиб чиқилди. «Чағаниён» автобуслари хизматда бўлди. Аммо хизмат ҳақини ундириб олиш Комилжон ака учун ҳаммасидан қийин кечди. 23 миллион сўмнинг 11,7 миллион сўми ҳалиям қарз бўлиб ётибди. Дебиторлик қарзи-корхонанинг оёғидаги тушовдай гап: йиқитолмаса ҳам илгарилагани қўймайди.

Бошқа тўғаноқлар ҳам етарли. Фойдасидан зиёни кўп 40 та автобусни ҳайдовчиларга ижарага берган эди. Раҳбарлар яқинда Комилжон акага қаттиқ топшириқ берди: ҳаммасини қайтариб, автосаройга қўйинглар.

— Агар шундай қилсак ҳаммаси турган жойида чириб кетади, — дедилар Комилжон ака. —

Юқорининг топшириғи шундай. Ижарага бериш мумкин эмас эмиш. Хуллас, ана шунақа муаммолар ҳам кўп.

Сўнг биз хўжалик юритишни эркинлаштириш ва Президентимиз илгари сураётган бу талабларнинг ўрта бўғинда нечоғлик тўғаноқлар кўплиги ҳақида узоқ гаплашдик. Суҳбатимиз ҳозирги замонда бировнинг бировга ёрдам бериши кўп қийин масала, аммо ҳар қалай, ишлашга ҳалақит бермаслик ҳам ёрдамнинг бир турига киради деган хулоса билан якунланди. Бир сўз билан айтганда, Комилжон ака сингари журъатли, мустақил фикрловчи сархорлар қанча кўп бўлса, ислоҳотларимиз шунча жадаллашади.

Тожиддин РАЗЗОҚ.

ОЛТИН КУЗНИНГ САХОВАТИ ТЎКИН БЎЛСИН!

ФЕРМЕР СИНОВДАН ЎТМАДИ, НЕГА?

1999 йил 7-сентябрь № 66 (6.022)

(Боши 1-бетда)

қарорида фермерга 46 гектар ер майдони ажратилсин дейилган. Аслида эса жами ер майдони 54 гектарни ташкил этган. Туман деҳқон-фермерлар уюшмаси томонидан берилган маълумотномада шу ортиқча ердан Зокир Раҳимов қонунсиз равишда 3 йил давомида фойдаланиб келган. Ундан олинган маҳсулотнинг пули З. Раҳимов чўнтагига тушаверган.

«Оқ том» деҳқон-фермер хўжалиги ҳисобида 1996 йилда 28 бош қорамол бўлган. Унинг 5 боши соғин сигир эди. Сигирлардан 6 тонна ўрнига атиги 1 тонна сут олинган. 1997 йилги режалар ҳам ўлда-жўлда аҳволда қолиб кетди. Давлатга сут сотиш шартнома режаси ҳатто 50 фоизга етмади. Рақамларга эътибор берсангиз, «Оқ том» фермер хўжалигида чорвачилик маҳсулотлари етиштириш йил сайин камайиб борганлигининг гувоҳи бўласиз. Ҳозирги пайтда 17 қорамол бўлиб, унинг 2 бошини сигир, 2 бошини бузоқ ташкил этади. Ўтган хўжалик йилида 30 гектар ерда ғўза ўстирилиб, ҳар гектар ердан 12 центнер атрофида ҳосил олинди. Давлатга зўрға 36 тонна пахта сотилди. Аслида шартнома бўйича ҳар гектар ердан 32 центнердан ҳосил олиниши, давлатга 96 тонна оқ олтин етказиб берилиши лозим эди. Хуллас, 1998 йилда 98600 сўм ҳаражат қилиниб, 98448 сўм даромад олинди. Демак, «Оқ том» деҳқон-фермер хўжалигида маҳсулот етиштириш режадагига нисбатан анча қимматлашган.

«Оқ том» деҳқон-фермер хўжалигининг фаолияти билан чуқурроқ танишиш мақсадида Зокир Раҳимов ҳузурида бўлдик. Унга қарашли дала шийпони харобага айланган. Деҳқон-фермер хўжалигида меҳнат қилаётган жамоа аъзолари учун оддий шарт-шароит ҳам яратиб берилмаган. Шийпон атрофини ободонлаштириш, мевали ва манзарали кўчатлар экиб парваришлаш фермернинг етти ухлаб тушига ҳам кирмаган. Далада бор-йўғи 5—6 нафар хотин-қиз меҳнат қилаяпти. Улар ғўза қатор ораларига челакда нури тўкишаяпти. Томчиси шу кеча-кундузда гавҳарга тенг бўлган оби ҳаётдан унумсиз фойдаланилаяпти. Деҳқон-фермер хўжалигида ишлаётган жамоа аъзолари 3—4 ойдан бери ойлик маошларини олишмаган. Сабаби, ҳисоб рақамида пул йўқ. Фермернинг айтишига қараганда эрта-индин давлатга сотилган ғалланинг пули тушаркан.

— Бизнинг ҳисоб рақамимиз вилоят мева-сабзавот банкида очилган, — дейди Зокир Раҳимов. — Тахминан ҳисобимизда 600 минг сўм пулимиз бор. Жорий йилда давлат буюртмасини бажарамиз. Бунга етарли замин яратилган, — дейди у.

Аммо фермер хўжалигида олиб борилаётган ишлар режаларининг бажарилмаслигидан далолат бериб турибди. 12 гектар майдонда буғдойнинг «Юна» нави парваришланиб 26300 килограмм ҳосил янчиб олинди. 10 гектар ердаги ғўзаларнинг ривожи ҳам яхши эмас. Бегона ўтлар орасида сарғайиб кетган ғўзаларни парваришлаш, озиқлантириш, суғориш ишлари агротехника қоидаларига мувофиқ ташкил этилмади. Натижада ниҳоллар ўсишдан қолган. Йилнинг етти ойи давомида бирор килограмм ҳам гўшт тайёрланмаган. Бу йил давлатга 4 тонна сут етказиб берилиши керак. Шу кунгача бор-йўғи 2 тонна сут сотилди. 3 гектар ердаги беда ўрилмасдан гуллаб ётибди. 7 гектар ердаги кунжут бегона ўтлар орасида қолган. Шу ердан 8,4 тонна ҳосил олинишига ақл бовар қилмайди.

Фермер хўжалиги А. Навоий номли кооператив (ширкат) хўжалиги билан жорий йил ижара шартномасини имзоламаган. Сабабини билиш мақсадида ширкат раиси (З. Асроров), ўринбосари (М. Бўриев) га учрашдик. Раис ўринбосари Муҳаммади Бўриев бизга фермернинг ишидан қониқиш ҳосил қилмаётганлигини, ўз вақтида маъмуриятга учрашиб, ижара шартномасини имзолашдан бош тортганлигини яшириб ўтирмади. Муҳаммади Бўриевнинг таъкидлашича 1998 йил июнь ойида Вазирлар Маҳкамасининг 300-сонли қарорига асосан деҳқон-фермер хўжаликларининг бошлиқлари синовдан ўтказилиши керак эди. Ширкат хўжалиги ҳудудида 17 та деҳқон фермер хўжаликлари фаолият кўрсатади. Шундан 16 нафари синовдан ўтди. Аммо «Оқ том» деҳқон-фермер хўжалиги бошлиғи Зокир Раҳимов аттестациядан (синовдан) ўтолмади. «Шартноманинг имзоланмаганлиги хўжалик раҳбарларининг айбидир», — дейди Зокир Раҳимов. Кооператив (ширкат) хўжалиги раҳбарлари эса айбни фермерга ағдаришади. Деҳқон-фермер хўжалигида бўлганимизда Шомат Рўзиев, Барно Санаев, Азамат Мирзаев, Тошназар Шерматов, Камолиддин ва Жамолиддин Раҳимов, Гулсара Мирзаева каби жамоа аъзолари беш ойдан бери ойлик маошларини ололмаётганликларини куюниб гапиришди. Бунга асосий сабаб хўжалик билан ижара шартномаси тузилмаганлиги, Низом тасдиқланмаганлиги, «Оқ том» деҳқон-фермер хўжалигининг муҳри 1999 йил 9 июль куни туман ички ишлар бўлими ходими Камол Муродов томонидан олиб қўйилганлигидир. Уни Зокир Раҳимов шундай изоҳлайди: «маълумки, барча деҳқон-фермер хўжаликлари фермер хўжалиги бўлиб ўзгартирилмоқда. Муҳрни янгилаш зарур. Шу сабабли муҳр ички ишлар бўлимига берилган».

Хуллас, «Оқ том» деҳқон-фермер хўжалиги фаолияти замон ва қонун талабларига жавоб бермайди. Шундай экан, деҳқон-фермер хўжалиги билан аввало Касби тумани деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмаси, қолаверса қонун ҳимоячилари жиддий шуғулланиб, оқни оққа, қорани қорага ажратишлари керак.

Жўра ЮСУПОВ,
Аҳмад МИРАКОВ.

ҚОВОҚҚА ЧАТИШТИРИЛГАН ТАРВУЗ

Исроилда қишлоқ хўжалиги соҳасида янги ишланмалар қилинди — қовоқнинг илдиз тизимидан ва кўчатларидан тарвузнинг янги нави етиштирилди. Олимларнинг фикрича, бу мустаҳкам нав бўлади. Шу билан бирга қовоқ билан чатиштирилгани тарвузнинг янги нави мазасига ва сифатига таъсир қилмайди.

Бирни кўриб фикр қил...

Бу йил Исроил бозорида қовоққа пайванд қилинган тарвузнинг янги нави пайдо бўлди. Ушбу селекция пишиш жараёнида мустаҳкам нав ятилишига имкон беради. Шу билан бирга ерни зараркунанда ҳашаротлардан сақлаш учун фойдаланиладиган химикат — бромиддан фойдаланиш даражаси камайган. Янги ишланма «Хиштиль» агрофирмасида ва Қишлоқ хўжалик тадқиқотлари марказида олиб борилмоқда. Лойиҳанинг координатори Амнон Корен фикрига қараганда селекцион иш тарвузнинг ўзига хос нави генетик хислатларига таъсир қилмайди, у данакларсиз, ширинроқ таъмга эга бўлади.

Маълумотларга қараганда тарвузнинг ушбу нави селекция оқибатида етиштирилган. Бунда қовоқдан фойдаланиш каттароқ ва чидамлироқ тарвузларни етиштиришга имкон беради. Бундан ташқари уни омборда ҳам кўпроқ сақлаш мумкин, умуман олганда селекцион иш оқибатида шу пайтгача таниқли бўлган навларга нисбатан юқорироқ сифатли навни етиштиришга имкон яратилганлигини таъкидлаб ўтиш керак. Пайванд қилинган навлардан фойдаланиш қишлоқ хўжалигида бромиддан фойдаланиш муаммосини буткул йўқ қилиш мумкин. Бу усул одатдаги шароитда етиштириб бўлмайдиган жойларда танилган навларга нисбатан ҳам каттароқ ҳосил берувчи навларни етиштиришга имкон яратади.

(«Исроил ахборотномаси»дан).

МАВСУМ ЖАДАЛЛАШМОҚДА

Оҳангаронлик чорвадорлар қимматбаҳо саноат хомашёси — жун қирқимини бошлаб юборишди. «Чотқол» ширкат жамоаси чорвадорлари туманда биринчи бўлиб мавсумга киришдилар. Ҳозирги кунда ширкат жамоасининг саккизта қўрасида уч минг бошдан зиёд қўйлар парваришланмоқда.

Рустам Ҳусановни кўпдан бери танийман. Касбим тақазоси билан Оқтов-Чотқол тизмаларига туташиб кетган хўжалик отарларида бўлиб, у киши билан суҳбатлашиб, чорвачилик мавзусида баҳслашганларим кўп бўлган. У киши ўз соҳасининг ҳадисини олган, чорвачиликни ривожлантиришда ўзига хос тажрибага эга. Ҳозир ихтиёрида уч юз тўқсон бош совлиқ бор. Ҳар бош совлиқдан ўртача икки килодан жун қирқиб олиш мақсади.

«Чотқол» ширкат хўжалиги бўйича саккиз тоннадан кўпроқ жун қирқиб олиш режалаштирилган. Хўжаликда қирқим мавсуми уюшқоқлик билан ўтказилмоқда. Қирқиб олинган жунни тозалаш ва пресслаш бўйича малакали мутахассислар жалб этилган. Иштирокчиларга уч маҳал иссиқ овқат ва бошқа шароитлар яратилган. Мутахассислар билдираётган фикрларга қараганда ширкат жамоаси жуннинг ўзидан бир миллион сўм соф даромад олиш ниятидалар.

Туман хўжаликларида қирқим мавсуми жадал суръатлар билан давом эттирилмоқда. Фақат шу йилнинг ўзида туман хўжаликлари икки юз тоннага яқин сифатли жун қирқиб олишади. Бугунги кунда тумандаги «Оҳангарон», Собир Раҳимов номли, «Ўзбекистон» ширкат жамоаларида қўйлардан жун қирқиб олиш ишлари поёнига етай деб қолди.

Мўмин МИРЗО.

ДЕҲҚОН СИГИРИНИ ҚАЕРДА БОҚСИН?

Арнасой чўлларидан ҳозир нишон ҳам қолмаган. Ҳаммаёқ пахтазор, ғаллазор, боғлар, полизлар, экинзорларга айланган. Мен илгари ҳам бу ерларга бир неча бор келганман. Арнасойда эски қадрдоним, миришкор деҳқон Умарали ака Усмоналиев кўпдан бери истиқомат қилади. Тажрилаби деҳқон «Фучик» хўжалигида деҳқончилик қилади. Анчагина ерлари бор. Ерни ўн йилга ижарага олган. Пахта ҳам экади, ғалла ҳам, полиз экинлари ҳам.

Унинг сув тўлиб оқаётган арик ёқасидаги чайласидамиз. Кечга бориб олов пуркаётган чўлнинг тафти бироз пасайди. Ўғли ва набиралари дала чеккасига арқонлаб қўйилган қўй-эчкилару сигирларни чайла чеккасига ҳайдаб келишди. Рафиқаси Обидахон икки сигирни оппоқ пақирларга «шов-шов» эткасиб соға бошлади. Шу баҳона Умарали акадан қишлоқ аҳолисида сигирлар, умуман қорамоллар кўп-озлигини сўрайман. Мендан бу саволни кутмаган шекилли Умарали ака бироз ҳадик билан сергакланди.

— Сигирлар бор... одамларда... биттадан, баъзиларида иккитадан, — лекин анча камайиб қолди, — деди у маъюс. — Тағин ёзиб юрманг, бошимиз балога қолмасин. Яйлов кам, мол кўп, ўзингиздан қолар-гап йўқ, экинларни пайҳон қилишга қарши ҳукумат қарори чиққан.

— Сизники қолибдику, одамлар ҳам бирон чорасини кўришарди сақлаб қолишса, — дейман Умарали акага синчков қараб.

— Осон деб ўйлайсизми, ука, буёғда хўжайинлар бор, агар яйловнинг ёнидан мол ўтлаб ўтса ҳам жарима солишади — деди Умарали ака бироз сукутдан сўнг.

— Нимасини айтасиз, — дея гапга аралашади даврага келиб ўтирган Умарали аканинг қўшниси Холматжон Эргашев. — Ўтган йили нариги чайлада турадиган қўшнимиз Амирқул аканинг битта сигири даладан ўтган экан, сўйиб, гўштини қаерларгадир юборишди, яна денг Амирқулга анчагина жарима ҳам солишди.

МУАММО

— Энди бу гапни қўзғаб нима қиласиз, — деди Амирқул ака чайла ёнига солинган кўрпачага ёнбошлар экан. — Ўтди-кетди бу иш.

Унинг гапи менда ҳайрат уйғотди.

Арнасой туманининг марказига борганимда туман режалаштириш ва статистика бўлимида айтиб бердилар. Агар бундан тўрт йил аввал аҳолининг қўлидаги сигир ва буқалари 2471 нафар бўлган бўлса ўтган йилдан бошлаб бу рақам тенг ярмига қисқарибди. Туман бозорига кираман. Сигир етаклаган, қўй ушлаган, от сотмоқчи бўлган одамлар кўп.

— Ўзим шу ерликман, — дейди ўзини Мирсирож ака Усмонов деб таништирган киши. Деҳқончилик қиламан. Иккита сигирим бор эди. Атрофда экинзор кўп, моллар вақт-бевақт тушиб кетса раҳбарлардан таъзйиқ эшитганим етмаганидай жавобгарлиги ҳам бор экан, сотгани олиб келдим.

Деҳқоннинг хадиксираганича бор. Ўтган йили телевизорда экинга тушган молларни сўйиб юборишганини кўрсатишган эди.

Республика Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 25 ноябрдаги «Қишлоқ хўжалик экинлари пайҳон қилинишига қарши курашни кучайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорини варақлайман. Унда шундай сатрлар бор: **«... Белгилаб қўйилсинки, мулкчилик шаклларидан қатъий назар, корхоналарга, ташкилотларга, шунингдек фуқароларга қарашли пайҳон қилиш воситалари тутиб қолинади ва унинг эгалари ҳамда мулкдорлар томонидан пайҳон қилиш туфайли етказилган зарар тўлиқ қопланган тақдирда қайтариб берилади»** Ўз-ўзидан равшанки, қарорда молларни беаёв сўйиб юбориш ҳақида ҳеч қандай гап йўқ. Иккинчидан экинларни пайҳон қилишга қарши чиқарилган қарор чорва молларини камайтиришни мақсад қилиб олмаган. У фақат экинларни пайҳондан сақлашга қаратилган адолатли қарордир. Айни пайтда аҳоли молини боқиш учун яйлов ҳам бўлиши керак.

Оқил раҳбар деҳқонга ёрдам қўлини чўзади, аҳволни ўнглаш йўлини излайди. Деҳқоннинг рўзғорини бут бўлишига кўмаклашади. Бугун бозорда гўшт ва сутнинг нархи осмонга кўтарилиб турган бир пайтда деҳқон қозонининг масаллиғи бўлган сигир ёки бошқа чорва моллари тобора камайиб бораётгани ҳеч қандай рисолага тўғри келмайди.

Қ. МЎМИНОВ.

НОМИ БОР, ЎЗИ ЙЎҚ...

Олтинсой туманида шакарқамиш етиштириш тикланадими?

Эслайсизми, «Сурхон роми» деган ичимлик бўларди. Собиқ Иттифоқда маълум ва машҳур эди. Ҳозирги Олтинсой туманидаги «Шакарқамиш» жамоа хўжалиги ҳудудида қурилган заводда тайёрланарди, уни зўр ичимлик, дейишарди, дастурхонни безарди...

Хомашёси ҳам шу ерда ўстириларди. Аслида хўжалик шакарқамиш экини билан шуғуллангани учун ҳам ана шу номни олган эди.

Фахрийларнинг айтишларига қараганда, ҳар йили 300 гектарга яқин майдонда шакарқамиш ўстирилган, меҳнати оғир экин ҳисобланган. У бир йиллик ўсимлик бўлиб, пояси йиғиштириб олинганидан сўнг икки йил экилмай, ерга дам берилган. Уруғдан эмас, қаламча усулида февраль ойида экилиб, пояси ноябрь ойида йиғиштириб олинган. Сувга ўта талабчан бўлгани учун 25-30 мартагача суғорилган. Ҳар гектаридан ўрта ҳисобда 65-70 тоннагача ҳосил олинган.

Белгиланган режа 36 тонна бўлганини эътиборга оладиган бўлсак, шакарқамиш етиштирадиган деҳқонлар бу соҳада катта тажриба тўплаганликларини кўрсатади. Хўжалик деҳқонлари бу экинни етиштириш билан ўттиз саккиз йил шуғулландилар. Ва 1985 йилги собиқ империя раҳбарларининг махсус қарорига кўра шакарқамиш етиштиришга барҳам берилди.

Афсуски, катта маблағ эвазига қурилган «Сурхон роми» заводи ва ундаги олмон технологияси асосидаги қурилма жиҳозлари талон-торож қилинди. Шулар оқибатида керакли асбоб-ускуналар, ноёб техника йўққа чиқарилди. Ноёб техникалар бузиб ташланиб, темир-терсакка топшириб юборилди.

— Шу пайтдаги кайфиятимизни кўрсангиз эди, — дейди шакарқамиш хўжалигида кўп йиллар раҳбар бўлиб ишлаган Хушбоқ Жумаев, — кимга нима дейишимизни билмасдик. Арзимизни ҳеч ким тингламас эди.

Мен ром заводида 15 йил ишладим. Директор бўлдим. Биринчи маҳсулотни чиқариб, «Сурхон роми» ёрлиғи билан юборганимизда қандай қувонган бўлсам, завод тўхтаганида шундай азият чекканимни яширмайман. Нафақат шакарқамиш эмас, ҳосилдор, қанчадан-қанча узумзорлар ҳам ўша қарор баҳона йўқ қилинди.

Мана, Ўзбекистонимиз Мустақилликка эришди. Давлатимиз жаҳонга танилди. Мамлакатимизнинг келажаги буюклигини ҳамма соҳада тадбиркорларимиз ишбилармонлиги ила намойиш этмоқда. Шуни ўйларканман, республикамизда шакарқамиш етиштириш қайтадан тикланса, кўнгилдаги иш бўларди.

Шакарқамиш нафақат Олтинсойда, балки воҳамизнинг бошқа туманларида ҳам ўстириб, ундан мўл ҳосил олиш мумкин. Масалан, шакарқамиш билан шуғулланган йилларимизда Бандихон туманида уни уч йил Қосим Раҳимов номли хўжалигида синаб, тажриба ўтказганмиз. Уч йилда ҳам юқори ҳосил олинган. Шакарлиги биздагига нисбатан 1,8 фоиз юқори бўлган.

Шулар ҳисобга олиниб, шакарқамишни катта минтақада кўпайтирилса, фойдадан холи бўлмас эди. Қолаверса, Олтинсой туманидаги шакарқамиш хўжалиги ўз номига яраша бўлар, ҳозиргидай, номи бор, ўзи йўқ хўжалик бўлиб қолмасди. Ҳувуллаб ётган завод яна одамлар билан гавжум бўлиб, бир пайтлар машҳур бўлган «Сурхон роми» жаҳонга йўл оларди.

Шакарқамиш хўжалиги деҳқонларининг бугунги эзгу-ниятлари ана шундай. Бунга соҳа раҳбарлари, мутахассислар нима дейишаркин?

Маъмуржон БОТИРОВ.

ЖАМОА ШИРКАТГА АЙЛАНДИ. БУ ЁҒИ НИМА БЎЛАДИ?

Яқинда Оҳангарон туманидаги «Ангрен» жамоаси ширкат (кооператив) хўжалигига айлантирилди. Бу эса эндиликда хўжаликда барча ички имкониятлардан тўла фойдаланиш имкониятини яратди. Жумладан, хўжаликдаги мавжуд 146 гектар боғнинг 120 гектардан ортиғи бир неча оилага ўн беш йил муддатга ижарага берилди. Шунингдек, хўжаликдаги узумзорлар ҳам эгаларига топширилди.

— Хўжалик юритишнинг ушбу янги, замонавий шакли деҳқонлар даромадини янада кўпайтириш, пировард натижага кўра моддий манфаатдорлигини ошириш имконини беради, — дейди бошқарув раиси Шарофитдин Нурмуҳаммедов. — Энг муҳими, одамлар меҳнатга, мулкка эгаликка алоҳида эътибор билан қарашяпти. Шуурларига мулк меники, деган тушунча сингди. Экин майдонлари пудрат асосида оилаларга тақсимланди. Жумладан, минг гектардан ортиқ майдондаги ғаллазор 70 га яқин оилага, 275 гектардаги озуқабоп экинлар етиштирилаётган ерлар 13 оилага, ўн гектардаги картошка икки оилага ижарага берилди. Хўжалик билан ижарачилар ўртасида шартномалар тузилди.

Мулкчиликнинг янги шаклига ўтиш жараёнида барча ташкилий тадбирлар пухта амалга оширилди. Комиссия аъзолари хўжаликнинг барча молиявий ва моддий мулкини қайта рўйхатдан ўтказишди, 38 миллион сўмга яқин асосий воситалар ва айланма маблағнинг 60 фоиздан кўпроғи ширкат аъзоларига тақсимланди.

Ширкат аъзолари ғалладан мўл ҳосил олиш учун барча чораларни кўришди. Ширкатга ўтиб ишлашнинг дастлабки ютуқлари кўзга ташланиб қолди. Хўжалик чорвадорлари режада белгиланган 2860 бош ўрнига уч минг бошдан ошириб соғлом қўзи олишди. Қўй-қўзилар бош сони ўн мингтага етди.

ШАКЛ ВА МАЗМУН

Яна бир гап. Айтайлик, деҳқон кўзлаган маҳсулотини етиштирди, сабзавотни, айниқса помидорни узоқ сақлаш мумкин эмас. Хўш, нима қилиш керак?

— Хавотирланишга мутлақо ўрин йўқ, — дейди хўжаликнинг иқтисодий масалалар бўйича раис муовини Ҳайдарали Хўжамбердиев. — Бугунгача сабзавот сотиш бўйича ўндан ортиқ ташкилотлар, картошка ва бошқа маҳсулотларни етказиб бериш юзасидан тўртта корхона билан шартнома тузганмиз. Ғаллани эса давлат буюртмаси бўйича топширдик. Бир сўз билан айтганда исрофгарчиликка йўл қўймаймиз.

Бошқаришнинг ширкат усулига ўтган «Ангрен» ширкатчилари янги марралар сари интилишмоқда. Бу деҳқоннинг бой бўлиши, турмуш фаровонлигини таъминловчи омилдир.

Мўмин ҚАЮМ.

ТАҲРИРИЯТДАН: «Қишлоқ ҳаёти» ушбу жамоа ва мамлакатимизнинг бошқа вилоятларидаги ширкат услубига ўтиб ишлаётган хўжаликлардаги иш натижаларини таҳлил этиб, ютуқлар ва муаммолар хусусида батафсил ҳикоя қилиб боришни режалаштирган. Жойлардан ана шу ҳақдаги фикр-мулоҳазаларни кутамиз. Зеро мамлакатимиздаги ислоҳотлар ижобати ҳар биримизнинг жонкуярлигимизга боғлиқдир.

«СИЗ АЁЛНИ ЖОНИМ ДЕНГ...»

Ўзбекистон халқ артисти, таниқли актриса Гулчеҳра САЪДУЛЛАЕВА билан суҳбат

— Аёл дунёнинг гўзал мўъжизаси. Қирқ кишининг умрини яшасанг ҳам, бир аёлнинг қалбини тушуниб етолмайсан, деган экан бир файласуф. Аёлни тушуниш учун аввало уни севиш керак, дебди яна бошқа бири. Гулчеҳра опа, шу суҳбатимизда энг севимли аёл ҳақида сўз очсак...

— Шоирлар аёлни гулга қиёслайди, юзини ойга, қошини ёйга, кўзларини юлдузга ўхшатишади. Лекин, ён-атрофимизга кўз ташласак борми, оғир рўзғорхалталарни базўр кўтариб уйга шошаётган аёлларни учратамиз. Бу «юлдуз кўзли»ларнинг қўлидан юкини оладиган бирор азамат борми, деб ўйлайман шунда. Ахир ҳар бир аёл кунига бир маротаба бўлса-да хаёлан маликага айланади. Ўзи учун бир чиройли лутф, бир чимдим муҳаббат кутади. Аммо, ўз аёлининг бу ҳолатини илғаб оладиган «шаҳзода»лар қани? Қаранг, бир ёзувчи ўз китобида «Аёлни қимматбаҳо пўстинга ўраб қуйсанг совимайди» деб ёзибди. Аввалига ажабландим. Сўнгра бу сўзларда нозик бир маъно яширинганини сездим. Аслида энг қимматбаҳо нарса нима? У — меҳр. Шундай эмасми? Аёлни мудом иситиб тургувчи нарса ҳам эрнинг меҳри. Бундайин иззатга лойиқ кўрилган аёл эса энг севимли аёлдир.

— Қайсидир жойда ўқидим. Аёлга «тикон учида очилган гул» дея таъриф берилибди. Накадар топиб айтилган сўз! Ахир юзу кўзи кулиб турган қай аёлни кўрманг, юрагида дард пинҳон. Оламнинг минг битта ташвишу хавотирлари билан яшаб туриб атрофга чараклаб боқади у. Менимча, аёл қалбининг сиру синоати ҳам шунда бўлса керак. Сиз нима дейсиз?

— Биласизми, шу топда раҳматли бувижонимнинг битта ўгити ёдимга тушди. «Чўпдан ҳам, хасдан ҳам паст тургин» дердилар доим. Ўзлари бирор сатр шеър ёзмаган бўлсалар-да, туғма шоир эдилар. Юздан ошиқ термаларни ёддан билларди. Бизга эртак айтавериб ҳеч эринмасди. Гоҳо паст овозда хиргойи ҳам қилардилар:

— Ёрилгин, тош ёрилгина,
Мен дардимни айтайина...

Кейин ўзлари бир четга ўтиб йиғлаб олардилар. Бувимнинг ўшандаги ҳолатини мен йиллар ўтиб тушунганман. Аёл ҳаётдаги жамики ғаму ғуссани сабр билан енгаркан! «Сабрли аёл дунёдаги энг бахтли аёл» дегувчи эдилар менга. Бу сўзлардаги ҳикматни қаранг! Ахир, турмушнинг тошли-тақир йўллари бор, тошлари товонингни қонатади баъзан. Шундай кезларда оиласи бахтини йўққа чиқарадиган, эр хиёнатини сезиб қолса ўз хиёнати билан ундан ўч оладиган аёллар озми? Тўрт-беш сўм кўпроқ пул топганида эрини менсимай, дарров оилага ўзи эгалик қиладиган аёллар-чи?! Барчаси учрайди бу ҳаётда. Лекин, ўшандай аёллардан кўра эри ишдан қайтса ҳамма ишини четга суриб унга пешвоз чиқувчи, «оилам-бахтим» деб яшагувчи аёлларнинг кўпроқ эканини ўйлаб суюнаман.

ТАЛАБЛАРИНГИЗГА БИНОАН

Сиз касбингиз тақозосига кўра вилоятларда бўлганингизда қишлоқ аёллари ҳаётини ҳеч кузатганмисиз?

— Қишлоқ аёллари... Тортинчоқ, муниса, беғубор! Эсласам, ҳали-ҳали соғинаман уларни. Томошалар тугагач, ҳуркаклик билан ёнимга келишарди. Турли саволлар ёғдиришарди. Менга жуда-жуда ҳаваслари келаётганини нигоҳларидан уқиб олардим. Кўнгилларидаги самимийликдан завқланиб, беихтиёр уларнинг дунёсига сингиб кетгим келарди. Биласизми, ҳар гал қишлоқ аёллари билан учрашганимдан сўнг мен ўз-ўзимни таҳлил эта бошлайман. Улар рўзғорининг ипидан игнасигача ўзи бажаради, меҳр билан уй ясатади, эл-юрт тўйларида хизмат қилиб олқишланади, эрини ишга жўнатиб, кечқурун ўзи кутиб олади. Мен-чи? Ҳаётим кўпинча сафарларда кечаётган бўлса... Болаларимни ҳафталаб ёлғиз онажонимга қолдириб, ҳатто уларга ўз қўлим билан таом тайёрлаб бериш имконини қилолмасам? Мен қандай аёлман ўзи? Бир куни Лутфулла акамга «Адаси, мен актрисаликдан кетаман. Яхшигина уй бекаси, фидойи она бўлиб яшамоқчиман» дедим. Шунда у киши «Сиз талантли актрисасиз. Халқнинг юрагидан жой олиш учун киши ниманидир бой беради-да ахир. Ҳеч ўкинманг!» дедилар.

— Гулчеҳра опа, ҳар қандай иқтидору талант фақат тинимсиз меҳнат жараёнида юзага чиқади. Сиз саҳнада яратган қаҳрамонлар — Узукжамолдан Зайнабгача, Мукаддамдан Момосулувгача бўлган даврдаги меҳнатингизни ўзингиз қандай баҳолайсиз?

— Театр, кино, радиопьеса, дубляжлар... Ҳаётимнинг бир қисмини мана шулар ташкил этади. Ижро этган ролларим ярим мингтадан ҳам ошгандир. Уларнинг ҳар бирини маромига етказгунча худди фарзандини тарбиялаётган она каби машаққат чекканман. «Бир қўлимда болам, бир қўлимда қалам» деб ёзган бир шоира. Биз ҳам кўпинча уйда ижод қиламиз, репетициялар уйда-ям давом этаверади. «Қисмат»да қатнашганимда ўн етти ёшдайдим. Мен Узукжамолни, севиклим Берди ролини Лутфулла Саъдуллаев ўйнади. «Қисмат» биз икковимизнинг қисматларимизни бир умрга бирлаштирди. Ўшандан бери биргаликда ижод қилиб келаяпмиз. Санъатда нимагаки эришган бўлсам, доимо Лутфулла аканинг руҳий кўмаги, кучли ишончи, улкан меҳрини ҳис этиб турганман. Устозларим — Олим Хўжаев, Сора Эшонтўраева, Лутфихоним Саримсоқова, Манзура Ҳамидова, Зайнаб Садриева сингари машҳур актёрларнинг ўгитлари мени фақат олдинга ундади. «Ўтган кунлар»даги Зайнаб, «Баҳор қайтмайди»да Мукаддам, «От кишнаган оқшом»да Момосулув... Булар жуда катта меҳнат эвазига яратилган. «Ҳали-ҳануз аёллар менга «Узукжамолдан парча айтинг», «Момосулувни ижро этиб беринг» дейишади. Бу икки аёл образи аслида ўхшаш, икковиям ҳаётидаги оғир йўқотишлар жабрини тортган, лекин иродали...

— Ўзингизни бахтли аёлман деб айта оласизми?

— Бахт нима экан ўзи, деб ўйлайман баъзан. Аёл қачон бахтли бўлади? Сўнг ён-веримга қарайман. Қай бир аёл ўзи орзулаган битта либосга эришса, ўзини бахтли санайди. Яна қай бири зар-зеварга беланиб юрса-да, турмушидан норози. Очиғини айтсам, мен Лутфулла акани илк бор учратган кунимдаёқ ўзимни бахтли деб ҳисоблаганман. Мана, оилада, саҳнада бир-биримизга таянч бўлиб келяпмиз. Уч фарзанд тарбияладик, набиралар кўрдик. Озми-кўпми эл назарига тушдик. Мен шу ёшимга келиб, битта Ҳақиқатни англаб етдим. Оиласида қадр топган аёл соғлом ва кўркам аёлдир. Бордию, умр йўлдоши уни эркалаб «жоним» деса бас, у ўша заҳотиёқ дунёдаги энг гўзал аёлга айланади! Энг гўзал ва энг бахтли аёлга...

Суҳбатдош Гулчеҳра ЖАМИЛОВА

"ЎЗСУВҚУРИЛИШ" ДАВЛАТ КОНЦЕРНИ

Бутун Ўзбекистон халқини мамлакат Мустақиллигининг 8 йиллиги билан самимий муборакбод этади!

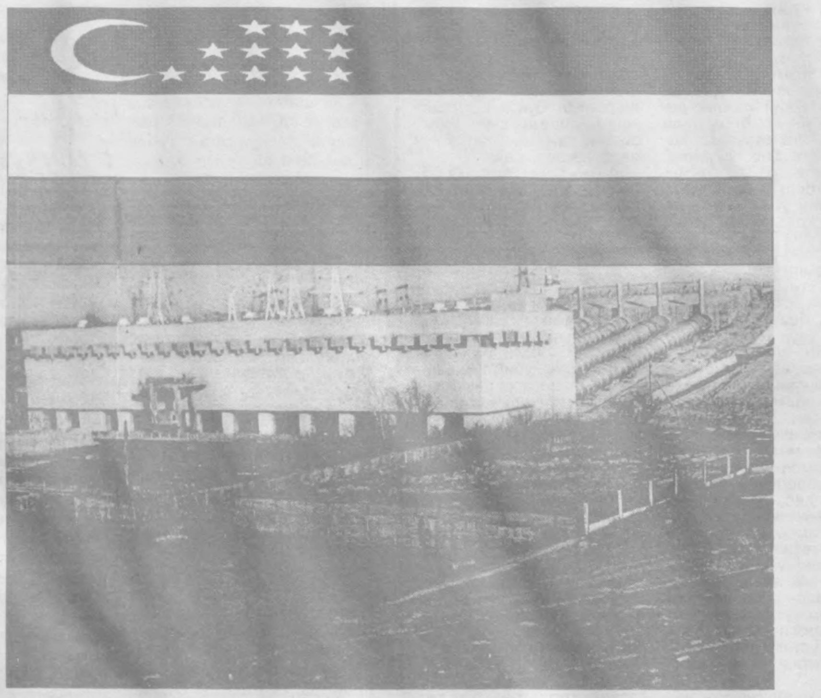

Жаннатмакон ўлка - Ўзбекистонда ҳамиша тинчлик, осудалик бўлсин, Аллоҳ ҳаммамизнинг ишларимизга ривож ва баракотлар ато этсин!

ЎЗИ ИБРАТ ЭДИ

Ўлим инсонни жисман йўқ қилса-да,у ҳақдаги хотирани одамлар қалбидан юлиб кетолмас экан. Айниқса, одамзот боласининг ҳаётлик чоғида амалга оширган хайрли ишлари, савобли юмушлари хусусидаги ҳикоялар дилдан-дилга кўчиб, файзли davralarда бот-бот тилга олинади.

— Ҳар гал ҳамқишлоғимиз Иброҳимхўжани эслаганимда кўзимга ёш келади, — дея хотирлайди Ўртачирчиқ тумани Роватак қишлоғи оқсоқолларидан бири Абдулла ота Муҳаммедов. — Кимнингдир сўзи ибрат, кимнингдир ўзи ибрат, деган нақл бор халқимизда. Иброҳимжон юриш-туриши, меҳнати билан ибрат бўладиган инсон эди. Айрим кишилар, фақат чўнтаги бақувватлар тадбиркорлик билан шуғулланади, деб юрган бир пайтда электрпайвандчи бўлиб ишлаётган йигит қишлоқ марказида устахона, деҳқон бозори, гўшт дўкони, ошхона қуриб, ишга туширди.

ХОТИРА УЙҒОНСА ГЎЗАЛДИР

Тумандаги 16-ўрта мактаб ўқитувчиси Эргаш ака Абдуллаевнинг айтишига қараганда, Иброҳимжон тадбиркорлик ишларини йўлга қўйгач, ҳар ўқув йилининг сўнгида аълочи ўқувчиларга мунтазам равишда ўз меҳнат жамоасининг эсдалик совғаларини топшириб турди. Мактабда ўтадиган тадбирларга ҳомийлик қилди.

Эндигина қирқ баҳорни қаршилаган тадбиркор Иброҳим Қудратиллаевнинг оиласи, туғилиб ўсган қишлоғи, маҳалласи ободлиги йўлида қилажак ишлари кўп эди. Бахтсиз ҳодиса, бешафқат ўлим орзуларини рўёбга чиқаришга изн бермаган бўлса-да, ҳаётлик чоғида эзгу ният йўлида бошлаган ишларининг давомчилари кўпайди. Эндиликда мазкур қишлоқ фарзандларининг яхши таълим-тарбия олишлари учун мактабга ҳомийлик қилувчи мулкдорлар сони йигирма нафарга етди. Қишлоқдошлари Иброҳим Қудратиллаев қурган маҳалла гузаридаги қурилиш мажмуасига унинг номини беришди.

Ҳусан СУЛАЙМОНОВ, «Туркистон-пресс»

БЎЙМОДАРОН

Бўймодарон республикамизнинг кўпгина районларида ўсади. У адир, қир, ўтлоқ, тоғ ёнбағирлари, йўл атрофлари, боғларда, майда шағалли қияликларда учрайди.

Бўймодарон шифобахш бўлиб, унинг таркибида кўп миқдорда витамин С. К. каротин, фитонцидлар, эфир мойлари, гликоалкалоид, ахиллеин, флавоноидлар, органик кислоталар, микроэлементлар, шунингдек, ошловчи, аччиқ моддалар, эфир мойлари бор.

Бўймодарон халқ табобатчилигида қадимдан қўлланилиб келинади. У қон тўхтатувчи, яра бўлган ва жароҳатланган жойларни, ошқозон-ичак хасталикларини, зотилжам, бош оғриғини даволовчи, иштаҳа очувчи, сийдик ҳайдовчи омил сифатида ҳам ишлатилган. Ўсимлик гулларининг кукуни асал билан аралаштириб қабул қилинса, гижжа туширади. Бўймодарондан буйракдаги тошни туширишда, нафас йўли шамоллаганда фойдаланганлар.

Абу Али ибн Сино ўти, айниқса, гулларидан тайёрланган дамламаларни тарқаб кетиши қийин бўлган шишлар, лат ейиш, эт узилиши, бел оғриғи каби касалликларнинг давоси сифатида, ҳамда буйрак ва қовуқ тошларини нуратувчи омил сифатида ишлатган.

Бўймодарон гулидан косметика соҳасида кенг қўлланилади. Ундан тайёрланган

Табиат шифохонаси

дамлама билан компресс қилинса, киши юзидаги ҳуснбузар, чипқон, сизлоғич ва бошқа тошмаларга малҳам бўлади (В. Куликов маълумотлари).

Ўсимликдан олинадиган эфир мойлари саноат кўламида тайёрланадиган мойупа, хушбўй лосьонлар таркибига қўшилади. Улар терини латифлаштиради, рангини тиниқлаштиради.

Илмий медицинада бўймодарон ўсимлиги асосида тайёрланадиган препаратлар ошқозон-ичак хасталикларини даволашда, иштаҳа очувчи ҳамда қон тўхтатувчи даво сифатида ишлатилади.

Бизнинг ўлкамизда бўймодароннинг бошқа бир тури — бош оғриқ ўти — тисячилистник сантолинний шифобахшлиги билан машҳур.

Бошоғриқ ўти халқ медицинасида ошқозон касалликларини, турли қон кетишларни, ўпка силини даволашда ишлатилади. Бунинг учун ўсимликнинг ер устки қисмидан дамлама тайёрлаб ичиш лозим.

Илмий медицинада бўймодарон препаратлари иштаҳа очувчи, ошқозон-ичак касалликларида, ошқозон ва ўн икки бармоқли ичак ярасида, гастрит, сийдик ажратувчи йўлларнинг яллиғланишида тавсия қилинади. Шу билан бир қаторда бу препаратлар (ичак, ўпка, бачадон, бавосил) қон кетишида тўхтатувчи восита сифатида ишлатилади. Бўймодарон иштаҳа очувчи, қорин оғриғини қолдирувчи дорилар бирикмаси таркибига киритилади.

(«Шифобахш неъматлар» китобидан).

ЎҒРИЛАР

Ривоят қилишларича қадимда бир деҳқоннинг экинига сигир бузоғи билан тушиб кетибди. Буни кўрган деҳқон уларни экинзордан қувиб чиқараркан сигирни эмас, балки бузоқни роса савалайверибди. Бу ҳолни кузатиб турган кишилардан бири унга «Нега сиз сигирни урмасдан бузоғини калтаклаяпсиз, аҳир сигир келмаса, бузоғи келармиди?» деганида, у «Сигир бу экиндан ўт еб ўрганиб қолган, энди уни қайтаришнинг фойдаси камроқ. Бироқ бузоқ биринчи бор тушиши. Унга бу калтаклар таъсир қилади. Таёқдан ҳайиқиб қайта кирмаслиги мумкин» деган экан...

Биз ҳам деҳқон бобо фикрига суяниб, ички ишлар ходимлари томонидан фош этилган бир қатор ўғирлик жиноятларидан айнан ўсмир ёшлар томонидан содир этилганларини танлаб олиб уларнинг тафсилотларини келтирар эканмиз, булардан чиқариладиган хулосалар фойдалироқ бўлар деган хаёлга бордик.

Тошкент шаҳрининг Миробод туманидаги 294 сонли ўрта мактабнинг спорт майдончаси ҳудудидан топилган номаълум эркак жасадининг шахсини ва қотилини аниқлаш юзасидан тезкор тадбирларни олиб боришган ички ишлар ходимлари дастлаб унинг «Ўзметроқурилиш» бошқармасида ишловчи 31 ёшли В. Шарунов эканлигини аниқлашди. Бироқ, марҳумнинг бўйнида қолган излар, унинг ўз ажали билан эмас, балки қандайдир киши томонидан ўлдирилганлигидан далолат берарди. Шу боис, милиция ходимлари қотилнинг изидан тушишди. Кўп ўтмай 20 ёшлар атрофидаги икки йигит гумондор сифатида қўлга олинди ва улар нияти марҳумни ўлдириш эмас, балки ўғирлик қилиш бўлганлигини айтишди.

Нияти бировни ўлдириш бўлмаган, лекин ўзганинг мулкини эгаллашга жазм қилган бу бандалар нега қотилликка қўл уришди, дерсиз?

Сира иккиланмасдан айтиш мумкинки улар ўз қилмишлари фош бўлишидан қўрқиб уни гумдон қилишган. Бироқ, натижа улар ўйлагандек ёпиғлик қозон ёпиғлигича қолмади. Ички ишлар ходимларининг саъй ҳаракати туфайли

ЖИНОЯТ ЖАЗОСИЗ ҚОЛМАЙДИ

нафақат ўғирлик балки қотиллик жинояти ҳам фош этилди. Энди 22 ёшли Д. Калашников ва 19 ёшли С. Цваренко ўз қилмишига яраша жазо олади.

Худди шулар сингари Акмал Икромов туманидаги хонадонлардан бирига ўғирликка тушиб, хонадон эгаси 1915 йил туғилган нафақахўр Иосиф Ярошевскийни бўйнидан кесиб ташлаб, кетиб қолган, орадан уч кун ўтмасдан қўлга олинган М. Мухаметшиннинг ҳам «югургани сомонхонагача» бўлди.

Фарғона вилоятининг Қиргули тумани ички ишлар ходимлари томонидан ҳали балоғат ёшига етмаган ўсмирлардан иборат жиноий гуруҳ фош этилди. Улар ўзгалар мулкини эгаллаш эвазига яхши яшашга интилишади. Бироқ осон йўл билан топилган пулнинг умри қисқа эканини англашмайди. Орадан беш ой ўтгач, энг кичиги 14 ёшда, каттаси эса эндигина балоғат ёшига қадам қўйган бу мурғак ўсмирларнинг қилмишлари фош бўлади. Бир эмас, олтита жиноят қилган Алберт Шарофиддинов, Виктор Овчариков, Рустам Фатхулин, Абдували Ризаев, Умид Мамажонов ва Роберт Гайсаровлардан иборат бу жиноий гуруҳ аъзолари ҳам энди қонун олдида жавоб бермоқда.

«Тошкент» отчопарида одам гавжум. Шундай пайтда киши сал зийрак бўлмаса оғзингиздаги тилла тишингизни ҳам суғуриб кетадиганлар топилиб қолиши ҳеч гап эмас. Хуллас, уй бекаси Г. Мақсудалиева ҳам душман кўзи деб уйидан бўйнига тилла занжирини осиб чиққан эди. Айтганидай бўлди. Ялтироқ нарса дарров ўғрининг кўзига тушди. Опанинг пайига тушган ўғри пайт пойлади.

— Вой дод, зирагим кетди. Ўғирлаб қочишди, ёрдам беринглар...

Тезкор тадбирлар бошланди. Кўп ўтмай занжирни юлиб қочган йигит ушланди. У қўшни Қирғизистон республикасининг Ўш вилоятида яшовчи 20 яшар йигит экан. Энди бу қўли эгри меҳмонни ушлаган ички ишлар ходимлари унинг нафақат қўли балки дили ҳам тўғри бўлиб кетиши учун чора-тадбирлар кўришмоқда.

Шуҳрат РЎЗИЕВ, ИИВ Матбуот маркази ходими, милиция капитани.

КЎК ЙЎТАЛНИНГ ДАВОСИ

Эллигинчи йиллар ҳикоятларидан гапирсам, ертўлада яшарканмиз, сигир, қўйлардан ташқари эчки, эшак, отимизгача бор эди.

Ўша кезларда йўтал касаллиги кенг тарқалган бўлиб, бу касалликни даволаш йўлларини ахтарилларди. Турли хил химикат дорилар сепилиши оқибатида оддий йўтал касалликлари бора-бора кўкйўталга айланиб, ундай одамлар «кўксов» деган ном оларди.

ХАЛҚ ТАБОБАТИ

Бир куни синглимиз ва жиянимиз шунақа йўталга мубтало бўлиб қолишибди. Қариялар бунга «Кўк эшакнинг янги соғилган сути даво бўлади» дейишди.

Баҳорда кўк эшагимиз туққанди. Ойим болаларга билдирмасдан ҳар куни наҳорда синглим ва жиянимга кўк эшакнинг янги соғилган сутидан ичирардилар. Ўттиз олти кун деганда йўталлари камайиб, докадек оқарган рангларига ранг югуриб, тобора қувватга кириб, батамом соғайиб кетишди. Ажабо, гўшти ҳаром саналадиган эшакнинг сути, кучи каби ҳалоллигига, шифолигига тан бердик.

Йиллар ўтди. Ҳаётий кузатишлардан яна бирини айтсам, кичик акам Абдулланинг қизи тинка-мадори қурийдиган касалликка чалиниб қолди. Уни берсак-да, буни берсак-да фойдаси бўлмади. Бунинг давоси фақат эчки сути эканлигини ойим билиб қолдилар. Шу кундан бошлаб ҳар куни тонгдан эчки сути бериладиган бўлди. Эчкимиз иккита туққанди. Болалари сўриб ташламасин деб, ойимлар унинг елинига тўрва халта тикиб қўйгандилар. Биргина эчкининг уч-тўрт литр сути бор эди. Биз уни яхшилаб боқардик. Сутининг мазаси сигир сути мазасидан нисбатан фарқ қилар, озгина ҳиди ёқимсизроқ бўлса-да анча қуюқ, ёғлиқ, ҳам ширин, худди қанд солганга ўхшарди. Агар бир чақмоқ қанд ташлаб қайнатилса ундан қувватли, фойдали озуқа топилмас экан. Шундай қилиб бу жиянимиз ҳам дарддан холос бўлиб, дармонга кириб кетди. Шундан билдикки, ҳаётда инсон соғлиғи учун кўп нарсалар фойдали экан.

Маҳмуд АҲМЕДОВ.

Асрлардан сўйлар минорлар...

МУШУК МУҲАББАТИ

Бир куни дўстим Толлибой мушук тўғрисида ажойиб ҳикоя айтиб берди: отам ҳар йили чўлда чайла қуриб, деҳқончилик қиларди. Ўтган йилнинг ёзида эндигина болалаган малла мушугимиз ҳам биз билан чўлга отланди. Кундузи тинимсиз меҳнатдан сўнг онам ва мен кечки нонуштани қилиб ухлашга шайландик. Ёнимизда у ёқдан бу ёққа ўтиб, бизга суркалиб юрувчи малламиз (биз уни шундай атардик) кўринмай қолди. Чақирдик, ундан дарак бўлмади.

БЎЛГАН ВОҚЕА

Эрталаб барвақт уйғондик. Малладан эса ҳамон дарак йўқ. Нонуштага ўтирдик. Бир пайт абгор бўлган, баданлари тимдаланган малла пайдо бўлди. Кейинроқ билсак, мушугимиз ҳар куни тун ярмидан оққанда икки-уч чақирим олис қишлоққа бориб, мурғак мушукчаларини эмизиб қайтаркан.

У кундуз куни йўлда ҳар хил йиртқичлар унга ташланишини ҳисобга олиб, болаларини фақат тунда овқатлантириб келар экан.

Иноят НЕЪМАТОВ.

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТ

МУАССИСЛАР — *Ўзбекистон Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, «Ўзпахтасаноатсотиш» уюшмаси, «Ўзмевасабзавотузумсаноат-холдинг» компанияси, Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.*

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

Телефонлар: муҳаррир ўринбосарлари — 133-16-27, 133-44-43, масъул котиб — 133-09-93, ижодий гуруҳлар: агросаноат мажмуи — 136-54-51, ижтимоий ҳаёт ва ҳуқуқ — 136-56-30, молиявий хизмат — 136-56-36, макроиқтисодиёт — 136-56-25, маънавият-маърифат ва спорт — 136-54-51, хатлар ва вилоят мухбирлари билан ишлаш — 136-54-42.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

«Қишлоқ ҳаёти» материалларини кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 00006. Буюртма Г— 0716, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 22.30 1 2 3 3 4 6.